

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЖИВОТОВА ВАЛЕРІЯ СЕРГІЇВНА

Допускається до захисту
к.філол.н., доцент
в.о. завідувача кафедри
англійської філології
Майя ЮРКОВСЬКА
«_____» _____ 20 ____ р.

ТЕМА
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ
ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька»
Освітня програма «Німецька та друга іноземна мови та літератури
(переклад включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:
Залужна Ольга Олексіївна,
к.філол.н., доцент,
доцент кафедри англійської філології

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТ5/за національною шкалою)
Голова ЕК: _____

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Животова В. С. Структурно-семантичні особливості терміносистеми естетичної медицини та косметології в англійській та німецькій мовах, перекладацький аспект. Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька». Освітня програма «Німецька та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)». Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2024. 78 с.

Магістерську роботу присвячено вивченню терміносистеми косметології та естетичної медицини в англійській та німецькій мовах, а також перекладу термінів естетичної медицини з іноземних мов на українську.

Матеріал цієї праці – 200 термінів на позначення медичної лексики у сфері естетичної косметології (133 лексем в англійській та 67 лексем в німецькій мові), дібраних методом суцільної вибірки з різностильових (медійних, наукових та науково-дидактичних) текстів відповідних галузей.

У роботі розглянуто поняття «термін», «терміносистема», «термінологія», досліджено специфіку словотвірної будови англійської та німецької термінології косметології та естетичної медицини, виділено семантичні особливості досліджуваної англійськомовної та німецькомовної терміносистеми, окреслено лексичні та граматичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології.

Результати дослідження дозволили проаналізувати структурні та семантичні особливості терміносистеми косметології та естетичної медицини англійської та німецької мови, схарактеризувавши механізми термінотворення та процес формування розглядуваної терміносистеми, а також дослідити переклад термінів з іноземної мови на українську.

Ключові слова: морфологія, термін, терміносистема, структура, косметологія, естетична медицина, дискурс, структурний аналіз, переклад.

SUMMARY

Zhyvotova V. S. Structural and Semantic Peculiarities of Terminology in Aesthetic Medicine and Cosmetology in English and German, Translation Approach. Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.043 “Germanic Languages and Literatures (including translation), the first language – German”. Educational Programme “German and Second Foreign Languages and Literatures (including translation)”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, 2024. 78 p.

The Master’s research paper is devoted to the study of the terminological system of cosmetology and aesthetic medicine in English and German, as well as the translation of aesthetic medicine terms from foreign languages into Ukrainian.

The study material of this work consists of 200 terms for the designation of medical vocabulary in the field of aesthetic cosmetology (133 lexemes in English and 67 lexemes in German), selected by the method of continuous sampling from multi-style (media, scientific and scientific-didactic) texts of the relevant industries.

The work discusses the concepts of “term”, “terminology”, “terminological system”, the specifics of the word-forming structure of English and German terminology of cosmetology and aesthetic medicine are studied, the semantic features of the studied English and German terminological systems are highlighted, lexical and grammatical transformations are outlined during the translation of terms of aesthetic medicine and cosmetology.

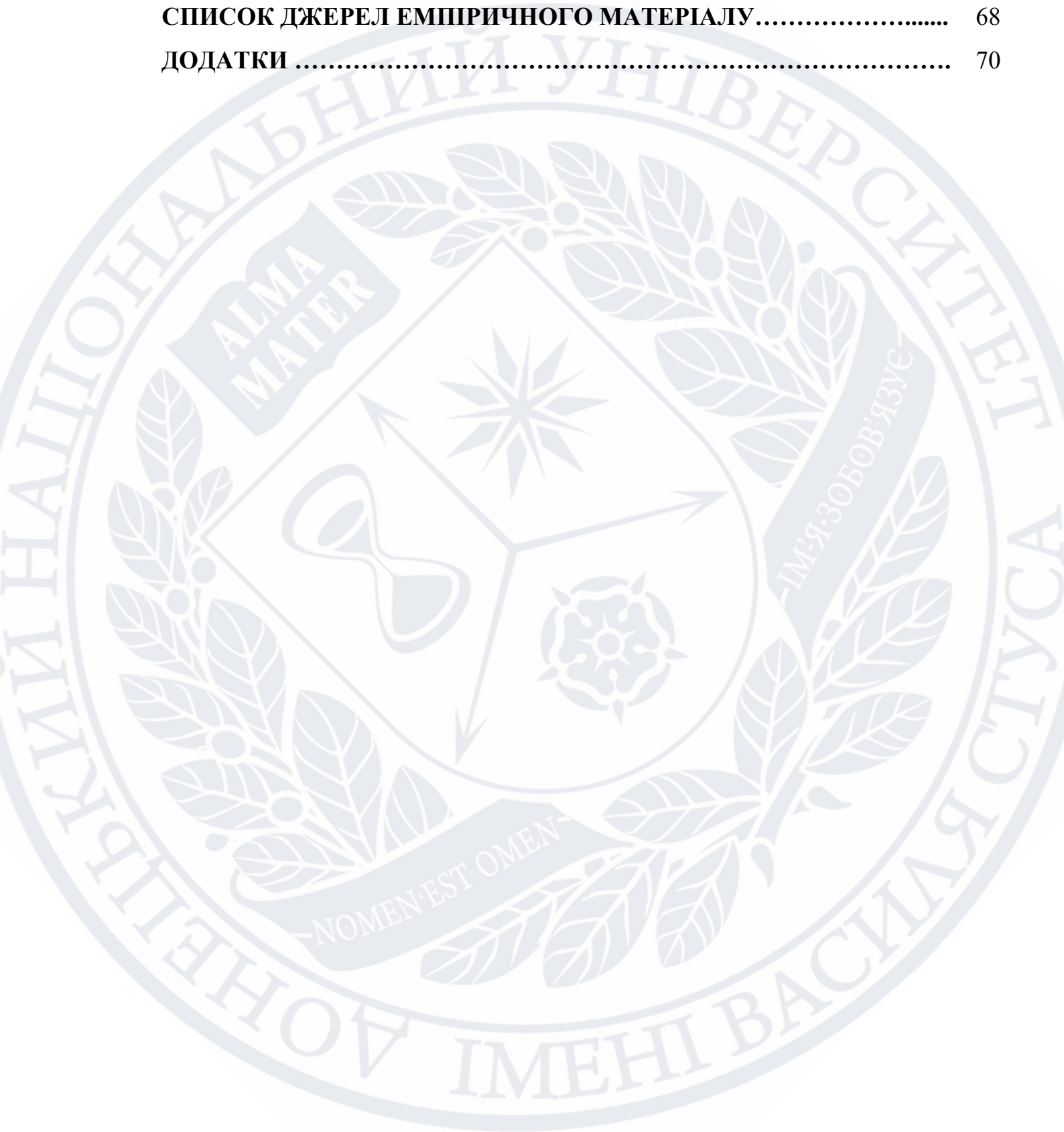
The results of the study allowed to analyze the structural and semantic features of the terminological system of cosmetology and aesthetic medicine in English and German, to characterize the mechanisms of term formation and the process of forming the terminological system under consideration, as well as to investigate the translation of terms from a foreign language into Ukrainian.

Keywords: morphology, term, terminological system, structure, cosmetology, aesthetic medicine, discourse, structural analysis, translation.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕРМІН ТА ТЕРМІНОСИСТЕМА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	11
1.1 Термінознавство як наука. Поняття «термін» та критерії його функціонування	11
1.2 Процес формування терміносистеми та її сутність	13
1.3 Термінологія та терміносистема	15
1.4 Характерні риси фахової мови естетичної медицини та косметології.....	17
1.5 Терміни естетичної медицини та косметології у сучасних журналах.....	23
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ	31
2.1 Структурні типи косметологічних термінів	31
2.2 Семантичні особливості утворення косметологічної терміносистеми.....	35
2.3 Етимологія англійської та німецької терміносистеми естетичної медицини та косметології.....	39
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	44
3.1 Лексичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології	44
3.2 Особливості перекладу термінів-аббревіатур	49
3.3 Граматичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології	52
Висновки до розділу 3	56

ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	68
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Роботу присвячено дослідженню структурних та семантичних особливостей терміносистеми естетичної медицини та косметології на матеріалі англійської та німецької мови, а також перекладацьким трансформаціям під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології. В умовах невпинного розвитку науки та сучасних технологій, глобалізації, зростаючої ролі міжнародних контактів, постійно з'являються не тільки нові слова, які розширюють межі фахових терміносистем та поповнюють їх словниковий склад, а й розширюються значення слів, які вже існували [40].

Нове тисячоліття характеризується потужним впливом на людей рекламної індустрії, яка проголошує та диктує нові тенденції та правила не тільки в одязі, але й у зовнішньому вигляді обличчя [12]. Саме через цю причину спостерігається бурхливий розвиток індустрії краси, а саме – косметології та естетичної медицини. Результатом цього постає розширення та модифікація поняттєвої основи цих галузей, що сприяє формуванню та розвитку відповідної мовно-комунікативної сфери [18, с. 69], основною одиницею якої є відповідно термін.

Термінознавчі дослідження започаткував австрійський учений О. Нубасов, який опублікував свої перші роботи в 1930 р. Окремі аспекти вивчення термінології досліджували науковці різних національних шкіл: української (Ю. А. Зацний [20], Т. Р. Кияк [25], І. М. Кочан [30], Г. П. Мацюк [36], С. О. Швачко [26]); німецької (А. Вінкельман [59], А. Каренберг [56]); англійської (Р. Коста [54], А. О. Барел [52]) та низки інших національних шкіл.

Отже, **актуальність** цієї наукової розвідки зумовлена стрімким розвитком англійськомовної та німецькомовної терміносистеми косметології та естетичної медицини, що обумовлює нагальну потребу вивчення їх лінгвістичних особливостей. Крім того, з огляду на бурхливий розвиток глобального співробітництва українськомовних фахівців відповідної галузі та інтенсифікацію міжнародного спілкування, важливим постає дослідження відповідних терміносистем та переклад термінів з іноземних мов на українську, оскільки така

робота сприятиме впорядкуванню, стандартизації, уніфікації систем термінів, зокрема в галузі косметології та естетичної медицини в англійській та німецькій мовах.

Мета дослідження – проаналізувати структурні та семантичні особливості терміносистеми косметології та естетичної медицини англійської та німецької мови, схарактеризувавши механізми термінотворення та процес формування розглядуваної терміносистеми, а також дослідити переклад термінів з іноземної мови на українську.

Для досягнення мети необхідно реалізувати такі **завдання**:

- *укласти* емпіричний корпус дослідження;
- *розкрити* зміст понять «термін», «термінологія», «терміносистема», спираючись на методологічні засади дослідження;
- *окреслити* відмінності між термінологією та терміносистемою;
- *виділити* характерні риси та вимоги до терміна;
- *дослідити* специфіку словотвірної будови англійської та німецької термінології косметології та естетичної медицини;
- *виділити* семантичні особливості досліджуваної англійськомовної та німецькомовної терміносистеми;
- *навести* кількісні підрахунки для виявлення продуктивних словотвірних та структурно-семантичних моделей термінів;
- *окреслити* лексичні та граматичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології.

Об’єкт дослідження – англійськомовні та німецькомовні терміни галузей косметології та естетичної медицини.

Предмет дослідження – структурно-семантичні особливості англійськомовної та німецькомовної терміносистеми галузей косметології та естетичної медицини в професійному дискурсі та їх переклад українською мовою.

Мета та завдання, окреслені в роботі, а також специфіка об’єкта і предмета зумовили використання таких дослідницьких **методів** та **приймів**

лінгвістичного аналізу: *метод суцільної вибірки емпіричного матеріалу*, що використовується для формування авторської картотеки, яка складається з термінологічних одиниць, виокремлених із фахових текстів; аналіз словникових дефініцій – для дослідження плану змісту терміноодиниць, уточнення їх семантичної структури; *словотвірний аналіз* – для визначення механізмів творення термінологічних дериватів та вирізнення основних словотвірних і структурних моделей термінів; *компонентний аналіз* залучається для дослідження семантичної структури термінів та виявлення лексико-семантичних відношень, що виникають між терміноодиницями; *порівняльно-історичний метод* буде використаний у роботі для встановлення еволюційних змін і закономірностей розвитку неспоріднених мов (української та англійської й української та німецької) шляхом їх порівняння на різних етапах формування; *зіставний метод* залучено для виявлення специфіки застосування перекладацьких трансформацій шляхом порівняння перекладів; *елементи кількісних підрахунків* – для встановлення співвідношення між різними досліджуваними чинниками та кількісного співвідношення груп, видів та моделей виокремлених термінів; *deskриптивний метод* застосовується для оцінно-описового оброблення огляду результатів проведеного дослідження; *описовий метод* – для узагальнення й наукової інтерпретації фактичного матеріалу.

Матеріалом дослідження слугують англійські та німецькі терміни косметології та естетичної медицини, відібрані з різностильових (медійних, наукових та науково-дидактичних) текстів відповідних галузей. На основі опрацьованого матеріалу був сформований емпіричний корпус дослідження загальною кількістю 200 одиниць (133 лексем в англійській та 67 лексем в німецькій мові), до якого увійшли однослівні терміни, терміни-словосполучення та аббревіатури. Джерелами емпіричного матеріалу слугують англійсько-, німецько- та українськомовні словники та енциклопедії, а саме: Collins Dictionary, Natalia Michalun and Maria Varinia Michalun «Skin care and cosmetic ingredients dictionary», The new England Journal of Medicine, словник медичних

термінів (електронна версія, підготовлена Д. Росторгуєвим), Kilian U. Duden - Wörterbuch medizinischer Fachbegriffe.

Публікації та апробація результатів роботи. Основні положення магістреської роботи викладено у фаховій статті «Структурні особливості термінологічних одиниць в англійськомовному професійному дискурсі косметології та естетичної медицини» у Науковому віснику міжнародного гуманітарного університету та у тезах доповіді «Структурно-семантичні особливості терміносистеми естетичної медицини та косметології в сучасній англійській мові» у Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Навчання і викладання у багатомовному світі у цифровому форматі» (01-02 грудня 2023 р.).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку використаної літератури (72 наукових джерел українською, англійською, німецькою мовами), списку джерел емпіричного матеріалу. Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок. Основний текст дослідження викладено на 80 сторінках.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність дослідження, висвітлено мету і завдання роботи, окреслено емпіричний матеріал, об'єкт, предмет та методи дослідження, описано структуру магістерської роботи, подано відомості щодо апробації результатів роботи.

У *першому розділі* «Термін та терміносистема в сучасній лінгвістиці» здійснено критичний огляд результатів попередніх студій за темою, з'ясовано зміст понять «термін», «термінологія», «терміносистема», було виявлено головні вимоги до терміну, визначено етапи формування терміносистеми, окреслено відмінності між термінологією та терміносистемою, виділено основні характеристики фахової мови естетичної медицини та косметології в англійській та німецькій мові.

У *другому розділі* «Структурно-семантичні особливості терміносистеми естетичної медицини та косметології» проведено семантичний та структурний

аналіз лексичних одиниць, подано кількісні результати дослідження, проаналізовано отримані дані.

У *третьому розділі* «Переклад термінів естетичної медицини та косметології українською мовою» проаналізовано перекладацькі трансформації, зокрема лексичні та граматичні, а також розглянуто особливості перекладу аббревіатур фахової мови естетичної медицини та косметології з іноземної мови на українську мову.

У *висновках* підбито підсумки проведеного аналізу.

РОЗДІЛ 1

ТЕРМІН ТА ТЕРМІНОСИСТЕМА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Термінознавство як наука. Поняття «термін» та критерії його функціонування

Термінологія (лат. *terminus* ‘кордон’, ‘межа’ і грец. *logos* ‘слово’, ‘вчення’) – сукупність термінів певної галузі знання. Термінологія сформувалася переважно на основі грецької та латинської, а також арабської, німецької, англійської мов [38, с. 480]. Ця наука займається дослідженням термінів та терміносистем, а також закономірностей їх створення та функціонування. Головне питання термінології – це сутність терміну. У ході розвитку людської цивілізації, у межах різноманітних наук склалися відмінні уявлення про семантичне наповнення самого поняття «термін» [13].

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки, дослідники виокремлюють такі етапи формування англійської медичної термінології: арабський, грецький, латинський, національний та англійський період [47]. Так званий «англійський період», на якому наразі перебуває розвиток терміносистем в українській мові, означає, що англійська мова виступає домінантою у створенні та поширенні нових термінів у різних галузях науки і техніки, в сфері косметології та естетичної медицини зокрема. Термінологічні одиниці, запозичені з англійської мови, як правило входять в українськомовні терміносистеми без суттєвих змін, що підкреслює нагальність вивчення відповідних одиниць в англійській мові як вихідний для провадження ефективної міжнародної комунікації [18].

У сучасній лінгвістиці термін визначається як слово або словосполучення, яке точно й однозначно визначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо, його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери [13]. Іншими словами, терміни – це слова або словосполучення, які служать для позначення у мові спеціальних понять у тій чи іншій галузі.

Далеко не кожне слово може стати терміном, саме тому до термінів є певні вимоги, а саме: системність, однозначність, вмотивованість, точність, відсутність синонімів. Системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін називає поняття й займає конкретне місце у системі понять, а ця система є відбиттям або наукової теорії, або технічної класифікації, або узагальненої ідеї у певній галузі знання. Належність терміну до конкретної системи є його суттєвою ознакою, що відрізняє термін від звичайного слова [25, с. 26]. Термін є однозначним, якщо він називає тільки одне наукове або технічне поняття, а поняттю має відповідати тільки один термін. Мотивованість — це така мовна форма терміну, яка допомагає зрозуміти поняття, що саме певний термін позначає, без звертання до тлумачного термінологічного словника. Ця вимога не є головною, проте вона сприяє кращому усвідомленню та запам'ятовуванню терміну. За мовною формою термін може бути повністю мотивованим, частково мотивованим і немотивованим. Повністю мотивованим вважаються одноелементний термін, вибір якого пояснюється його дотермінологічним значенням, і багатоелементний термін, елементи якого теж пояснюються їх дотермінологічними значеннями. Частково мотивованим є багатоелементні терміни, частина елементів яких пояснена, а інша — ні. Немотивованим вважаємо математичний термін «ромб», тому що у перекладі з давньогрецької мови він має значення «дзига» [25, с. 27]. Із точки зору термінознавства усі терміни мотивовані. Ідеально мотивованим терміном може вважатися тільки той, що складається з назви об'єкта та однієї його характерної ознаки. Наразі велику кількість термінів створюють шляхом найменування всіх суттєвих ознак об'єкта термінування. При цьому, слід пам'ятати, що основна ознака терміну — це точність. Також, варто додати, що у термінознавстві існує поняття «хибномотивований термін». Такі терміни створюються з різних причин: хибне знання; зміна ознак поняття; перенесення назви предмета, явища на інший предмет, що має подібні, але інші ознаки; свідоме прагнення приховати знання дійсних ознак предмета; свідоме прагнення приховати знання дійсних ознак предмета. Точність термінів розцінюється як

ступінь відповідності значення терміну й описаного ним реального об'єкта. Існування термінів із порушенням точності та термінів із невизначеними значеннями, а також відсутність наукового інструментарію вимірювання понятійної точності терміну позбавляє їх будь-якого наукового змісту [16, с. 84].

Також, слід зазначити, що при створенні нових слів-термінів потрібно уникати синонімії: терміни-синоніми в одній терміносистемі можуть заважати взаєморозумінню фахівців. Синоніми в термінології вважають явищем негативним, саме тому така оцінка пов'язана з однією із найважливіших ознак терміну, яка передбачає відсутність у терміна синонімів. Терміни-синоніми не виконують стилістичної функції та не мають додаткових значень [36, с. 147].

1.2 Процес формування терміносистеми та її сутність

На відміну від термінології, терміносистема формується не разом із формуванням певної науки, а відповідно до етапів формування теорії або теорій цієї науки. Проте в основі терміносистеми не обов'язково має бути наукова теорія – іноді достатньо базуватися лише концепції або узагальненій ідеї [11, с. 85].

Терміносистема представляє собою систему термінів у певній галузі наукового або технічного знання, яка обслуговує наукову теорію або наукову концепцію [11, с. 86]. Як і будь-яка система, терміносистема має свою певну структуру, де центром або «ядром» виступає базовий термін.

У свою чергу Л. А. Васенко пропонує таке визначення терміносистеми: «це система, що представляє собою систему термінів у певній галузі наукового або технічного знання, яка обслуговує наукову теорію або наукову концепцію» [7, с. 86]. Науковиця стверджує, що не слід ставити знак рівності між поняттями «термінологія» і «терміносистема», оскільки поняття «термінологія» має відношення до діяльності людини в рамках процесу номінації, у той час як «терміносистема» пов'язана з класифікуючою діяльністю людини, спрямованою на сортування та квантифікацію відносин між термінами через поняття, які позначаються ними [18].

У процесі формування будь-якої терміносистеми наявні три етапи формування та функціонування [11, с. 86].

Перший етап – це перехід від етапу відсутності теорії до стану її формування, тобто перехід від неупорядкованої сукупності термінів до терміносистеми, наприклад, класифікація тварин і рослин шведського природознавця К. Ліннея.

Другий етап визначається зростанням обсягу знань у межах прийнятої теорії, наприклад, збагачення терміносистем технічних наук, коли з'являються нові машини, прилади.

Третій етап веде до зміни теорії і, як наслідок, до трансформації терміносистеми, коли спочатку нову теорію описують термінами попередньої теорії, потім впроваджуються нові терміни, які відображають нові поняття. Таким чином формують систему понять нової теорії, і кожне місце в цій новій системі посідає певний новий термін, а у сукупності з'являється нова терміносистема. Частина термінів попередньої терміносистеми залишають. Але вони вже пов'язані з новими поняттями, а решту термінів більше не вживають [11, с. 86].

Отже, можна зробити такий проміжний висновок: без теорії немає терміносистеми, без терміносистеми немає теорії.

Також слід зазначити, що системність термінів зумовлена двома типами зв'язків:

- 1) логічними (логічні зв'язки системно пов'язують терміни, які називають певні поняття);
- 2) мовними (всі зв'язки, які характерні для загальноновживаних слів у звичайній людській мові – синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні тощо) [41, с. 8].

Виділяють кілька типових ознак терміносистеми [40, с. 21]:

1. Терміносистема являє собою більшу чи малу сукупність термінів, спільно обслуговуючи комунікативно-тематичні чи комунікативно-ситуативні задачі;

2. Елементи терміносистеми прямо (безпосередньо) чи опосередковано (за допомогою інших елементів) комунікативно-співвіднесені і структурно пов'язані один з одним і з системою в цілому;

3. Не існує жодного терміна, який не входив би в ту чи іншу терміносистему;

4. Межі між терміносистемами можуть бути більш чи менш чіткими, терміносистеми можуть накладатись одна на одну та створювати в таких випадках перетин терміносистем;

5. Цілісність терміносистеми. Наприклад, юридичні поняття, терміни у сукупності складають цілісну терміносистему, яка дає нам загальне уявлення про функціонування юриспруденції.

6. Певна сталість терміносистеми.

7. Структурований характер терміносистеми. Структура терміносистеми може мати підсистеми, що відбивають родо-видові відношення, відношення цілого та його частин, зв'язки причини й наслідку, відношення об'єктів та їх ознак [43].

1.3 Термінологія та терміносистема

Для того, щоб виявити певні відмінності між термінологією та терміносистемою доцільним є наведення кількох визначень відомих учених понять «термінологія» та «терміносистема» для більш точного розуміння цих явищ. Отже, слово «термінологія» походить від слова «термін» та грецького *logos*, що означає 'слово' [38, с. 480]. Термінологія є наукою про терміни. Слова, які використовуються для найменування різних наукових та технічних понять, називаються термінами, а дисципліна, що вивчає властивості термінів та принципи їх упорядкування й опису – термінологією [1, с. 473].

Г. Винокур визначає термінологію як стихійно сформовану сукупність термінів, що відображає історичний процес накопичування та осмислення знань у певній галузі. Термінологія поповнюється за рахунок загальноновживаної лексики та у свою чергу збагачує її [13].

На думку Д. Лотте, наукові термінології є упорядкованими сукупностями термінів, протипоставленими неупорядкованим [30, с. 72].

В. Лейчик зазначає, що при стрімкому розвитку будь-якої галузі техніки або науки починається активне відображення її досягнень засобами масової інформації, внаслідок чого окремі терміни переходять з спеціального вживання у загальне. При цьому терміни розширюють сферу свого вживання та втрачають наукову точність [28].

«Терміносистема», зі свого боку, з'являється тоді, коли будь-яка область знання або діяльності склалася достатньою мірою, мають свою теорію, виявили і усвідомили всі свої основні поняття та зв'язки між ними. Однією з відмінностей терміносистеми від термінології є те, що терміносистема конструюється фахівцями даної галузі зі свідомо відібраних слів, а в деяких випадках і спеціально створюваних слів та словосполучень-термінів, а також термінів запозичених з іншої мови, для викладу теорії, що описує цю область [15, с. 63].

Г. Винокур зазначає, що для конструювання терміносистеми обов'язково потрібна наявність спеціальної теорії, бо такого роду теорія лежить в основі і терміносистеми, і відповідної системи понять, де в тій самій області може бути кілька терміносистем за наявності низки теорій [15, с. 63].

Терміносистема, згідно з В. Лейчиком, є результатом свідомого впорядкування чи конструювання з природних, але спеціально відібраних одиниць, які є повноцінними термінами [27, с. 6]. Крім того, він наголошує на суттєвих відмінностях між термінологією і терміносистемою: перша, на його думку, складається поступово разом із відповідною системою понять та відповідною областю та постає як незакінчена система; про систему термінів можна говорити, на думку вченого, лише тоді, коли склалася система понять відповідної галузі. Отже, є ненормалізована та неупорядкована сукупність термінів – термінологія та явище іншого характеру – терміносистема.

Таким чином, терміносистема характеризується структурованістю, цілісністю, зв'язністю та відносною стійкістю.

Т. Кіак під терміносистемою розуміє впорядковану сукупність термінів, які адекватно виражають систему понять спеціальної сфери людської діяльності, між якими існує обов'язковий та невід'ємний зв'язок, а сукупність зв'язків усередині такої сукупності визначає її структуру [23].

О. Шмельова зазначає, що терміносистема – це система термінів, заснована на класифікації понять, із необхідністю виділяти терміновані поняття та ознаки, спираючись на класифікаційні схеми. При цьому одиниці терміносистеми повинні відображати свою специфічність, а також спільність поняття, що термінується, з іншими [5, с. 55].

Л. Манерко пропонує таке визначення терміносистеми. На його думку, це свідомо конструйована сукупність термінів, виявлена за допомогою категоризованої та концептуалізованої інформації на основі логіко-понятійних, когнітивно-мовних, дискурсивних та власне термінологічних вимог. Учений говорить про те, що не слід ставити знак рівності між поняттями «термінологія» і «терміносистема», оскільки поняття «термінологія» має відношення до діяльності людини в рамках процесу номінації, у той час як «терміносистема» пов'язана з класифікуючою діяльністю людини, спрямованою на сортування та квантифікацію відносин між термінами через поняття, що позначаються ними [31].

Отже, вирізняють термінології – природньо сформовані сукупності термінів певних областей знання чи їх фрагментів, тобто власне термінологія, і терміносистеми – упорядковані термінології з фіксованими відносинами між названими цими термінами поняттями [9, с. 156–157].

1.4 Характерні риси англійської фахової мови естетичної медицини та косметології

Медична терміносистема є результатом багатоетапного еволюціонування, особливо в наш час, коли з кожним рівнем зростає ступінь упорядкованості термінологічного матеріалу [3]. Зростання інтересу науковців різних галузей до термінології пояснюється швидким розвитком науки та техніки, що приводить

до виникнення великої кількості понять, які потребують чіткого формулювання та закріплення.

Дослідженню медичних терміносистем приділяють дедалі більше уваги, що зумовлюється тією роллю, яку вона відіграє у мовній діяльності [46]. Останні дослідження свідчать, що сфера медичної термінології належить до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови [29], адже зумовлюється насамперед стрімким розвитком медицини та міжнародною науковою інтеграцією, особливо у сучасній сфері знань різних галузей медицини [19, с. 26].

Щодо галузей естетичної медицини та косметології, очевидно, що, як і будь-яка інша галузь, вони мають свою фахову мову. Цю фахову мову умовно можна розділити на три частини: наукова, професійна та побутова [16].

Для наукової фахової мови характерний високий ступінь абстрактності, велика концентрація термінів і регламентований синтаксис; вона поширена в сфері освіти та науки [7, с. 55]. Прикладом може слугувати уривок зі статті Аміта Лутра «Shaping Lips with Fillers»:

(1) англ. *A deflating vermilion (the red part) is the most common complaint, followed by drooping angles of the mouth. These two together complete the picture of a sorry face. Lips that have good volume can be highlighted by defining them and injecting into the white margins (the vermilion border). Pouts can be created by injecting the filler below the muscle. Typically, the upper lip is treated more often than the lower* [51] укр. ‘Зменшення верміліону (червоної частини губ) – найпоширеніша скарга, після неї – опущені кути рота. Ці недоліки разом створюють картину сумного обличчя. Губи, які мають гарний об’єм, можна виділити за допомогою введення препарату у границю губ (у їх анатомічний контур). Ефект «надутих» губ можна створити, вводячи філер під м’яз. Як правило, верхню губу збільшують частіше, ніж нижню’.

Як можна простежити, текст насичений вузькоспеціальними термінами: *vermilion* ‘яскраво-червоний, верміліон’, *the vermilion border* ‘анатомічний контур губ’, *pouts* ‘надуті губи’.

Професійна фахова мова характеризується невисоким ступенем абстрактності, великою кількістю термінів і відносно вільним синтаксисом; цим мовно-фаховим шаром послуговуються лікарі-косметологи, пластичні хірурги, інші фахівці косметології та естетичної медицини, досвідчені споживачі [7, с. 55]. Наприклад, уривок з книги «Handbook of Cosmetic Science and Technology», яка написана досить популярною мовою, щоб кожен читач зміг зрозуміти подану інформацію:

(2) англ. *The skin mainly intends to protect human beings against environmental aggressions. It fills this “barrier” part through a complex structure whose external part is made up by the stratum corneum — a horny layer covered with a hydrolipidic protective film. This function is only ensured when this horny layer made up of the accumulation of dead cells is properly moisturized as the water is the keratin plasticizer* [44, с. 5] укр. ‘Основне призначення шкіри – захист людини від навколишнього середовища. Шкіра виконує цю «бар’єрну» функцію, використовуючи складну структуру, зовнішню частину якої утворює роговий шар, який покритий гідроліпідною захисною плівкою. «Бар’єрна» функція забезпечується лише тоді, коли цей роговий шар, що складається зі скупчення мертвих клітин, належним чином зволожений, оскільки вода надає шкірі пластичності’.

Наведений приклад характеризується невисоким рівнем абстракції, тут прослідковується відносно вільний стиль викладу матеріалу з використанням вузькоспеціальних термінів задля досягнення навчальних цілей користувачів тексту підручника.

У побутовій фаховій мові превалює лексика з низьким рівнем абстрактності, поширені лише деякі термінологічні одиниці. Вона використовується в побуті і сфері споживання, звичайними людьми, продавцями та споживачами послуг і продуктів косметології та естетичної медицини [7, с. 56]. Наприклад:

(3) англ. *Fat injections and implants are other methods to plump lips. But they aren't used as much today because the results vary and there is a greater risk of side effects. Hyaluronic acid fillers can improve the appearance of your lips by adding:*

shape, structure, volume. The effects typically last around six months. After that more injections are needed to keep the volume of your lips [53] укр. ‘Ін’єкції жиру та імплантати – це інші методи, які використовуються для збільшення губ. Але сьогодні вони використовуються не так часто, оскільки результати відрізняються, і існує більший ризик побічних ефектів. Філлери з гіалуроновою кислотою можуть покращити зовнішній вигляд ваших губ, додавши форму, структуру, об’єм. Зазвичай ефект триває близько шести місяців. Після цього потрібні додаткові ін’єкції, щоб зберегти об’єм губ’.

Наведений текстовий приклад має низький рівень абстрактності, характеризується помітно неускладненим викладом матеріалу, наявністю забарвленої лексики, а також вузькоспеціалізованими термінами, що є добре відомі широкому загалу [7, с. 56]. Наприклад, *fat injections* ‘ін’єкції жиру’, *implants* ‘імплантати’.

Проведений аналіз вище зазначених фахових текстів галузей естетичної медицини та косметології виявив такі візуально помітні мовні особливості:

1) основне смислове навантаження лежить на іменниках, які частіше вживаються в однині, ніж у множині, що акцентує їх номінативну функцію, наприклад, *the keratin plasticizer* ‘пластичність’, *fat injections* ‘ін’єкції жиру’;

2) дієслова переважно вживаються у теперішньому часі та формі інфінітива; широко використовуються пасивні форми дієслова та пасивні конструкції, наприклад, *lips that have good volume can be highlighted by...* ‘губи, які мають гарний об’єм, можна виділити...’;

3) щодо прикметників, то вони становлять значну частину від кількості лексичних одиниць, яка використовується у фахових текстах. Цю особливість можна пояснити тим, що прикметники відіграють важливу роль в описі зовнішності людини, яка є об’єктом галузей естетичної медицини та косметології, наприклад, *drooping angles of the mouth* ‘опущені кути рота’, *a sorry face* ‘сумне обличчя’;

4) помітним є вживання дієприкметників та дієприслівників, наприклад, *injecting lips* ‘вводячи препарат у губи’.

Успішне та ефективне функціонування фахової мови косметології та естетичної медицини передусім забезпечує її основа – чітко визначена термінологія. Її ядро становлять спеціальні терміни, які можна диференціювати на:

- 1) терміни, які мають свою власну дефініцію, наприклад, *lip shaping* ‘надавати форму губам’, *resurfacing* ‘шліфування’;
- 2) міжгалузеві та загальнонаукові терміни, наприклад, *alopecia* ‘алопеція’, *hyperhidrosis* ‘гіпергідроз’;
- 3) напівтерміни або професіоналізми, до яких також можна віднести номенклатуру; професійні жаргонізми [7, с. 56–58], наприклад, *boob job* ‘мамопластика’.

Медична термінологія, якою фахівці користуються сьогодні, несе в собі багатовікову історію. Вона є свідченням розвитку медицини протягом століть, адже терміни еволюціонували, набуваючи нового сенсу, а деякі й зовсім відійшли в минуле. Проте, протягом усього цього часу, основою для медичної термінології залишаються дві мови: давньогрецька та латинська. Ці мови слугують фундаментом, на якому будується сучасна медична лексика. Багато термінів мають давньогрецьке або латинське коріння, що дає нам можливість зрозуміти їх етимологію та глибинний сенс [19].

У XI столітті почали виникати перші перекладацькі школи на території Європи. З’явилися німецькі монастирі як, наприклад, Імперське абатство Святого Боніфація та Монастир Св. Галла, що відіграли важливу роль у збереженні та поширенні знань серед європейських медиків. [59]. Саме з Толедо походять арабські терміни, які пізніше були латинізовані та перекладені Герардом з Кремони, напр., *Alkohol* ‘алкоголь’, *Elixir* ‘еліксир, мікстура’, *Chemie* ‘хімія’, *Nacken* ‘шия’ [49, с. 28].

У XII столітті почали з’являтися європейські університети. Ці інституції відіграли ключову роль у розвитку науки, культури та суспільства, започаткувавши систему вищої освіти, яка й досі залишається основою в освітніх системах світу. В університетах того часу факультети поділялись на «нижчі» та

«вищі». На «нижчих факультетах» вивчали «вільні мистецтва», що включали латину, арифметику, геометрію, астрономію та музику. На «вищих факультетах» готували фахівців у трьох найпрестижніших галузях того часу: теології, правознавстві та медицині [42].

XV-XVI століття стали переломним моментом в історії наукової комунікації. Цей період ознаменувався появою перших наукових робіт, написаних не латиною, а рідними мовами дослідників. Видатними прикладами таких творів є праці Теофраста Парацельса німецькою мовою та Амбруаза Паре французькою [58].

Період XVII-XVIII століття характеризується наростанням націоналістичних настроїв у Європі. Зростання національної самосвідомості призвело до того, що країни почали перетворюватися на самостійні держави з власними політичними, економічними та культурними інтересами. Націоналізм також спричинив розподіл наукової спільноти на національні групи. Вчені з різних країн почали використовувати рідні мови для спілкування та публікації своїх досліджень. Це, в свою чергу, ускладнило обмін знаннями між різними країнами та сповільнило темпи наукового прогресу. Найбільш чітко конкуренція між національними мовами в науці проявилася у французькій, німецькій та англійській мовах [56].

Початок XVIII століття ознаменувався появою перших фахових медичних видань. Ці журнали відіграли важливу роль у розвитку медицини, надаючи платформу для публікації наукових досліджень, обміну знаннями та дискусій між вченими. Першим німецькомовним медичним журналом стали «Медичні та хірургічні тижневі новини Берліну», які публікувалися з 1739 по 1748 роки. Цей журнал містив статті з різних галузей медицини, а також листи та дискусії між вченими. У 1847 році з'явився один з найважливіших німецькомовних спеціалізованих журналів – «Архів патологічної анатомії та фізіології і клінічної медицини». Цей журнал публікував статті з патологічної анатомії, фізіології та клінічної медицини, а також здобув широке визнання серед вчених усього світу. У 1875 році був заснований «Медичний тижневик Німеччини», який став одним

з найпопулярніших німецькомовних медичних журналів. Цей журнал публікував статті з усіх галузей медицини, а також новини про медичні дослідження та події.

У XIX столітті відбулося впровадження єдиних стандартів медичної освіти. Завдяки цьому європейські лікарі отримали приблизно однакову професійну підготовку, що дозволило їм спілкуватися однією мовою та співпрацювати в наукових дослідженнях. Важливим аспектом професіоналізації медицини стало введення нових термінів, наприклад, Bazillus ‘бацила’, Enzym ‘ензим’, Allergie ‘алергія’ [56].

На початку XX століття німецька мова домінувала в науковій сфері. Вчені з різних країн світу, які працювали в галузі природничих наук, змушені були володіти німецькою мовою, щоб мати доступ до наукових публікацій та спілкуватися з колегами. Однак після Другої світової війни ситуація почала змінюватися. Реформа німецьких університетів у 1945 році призвела до зниження престижу німецької мови в науковій сфері. До середини XX століття англійська мова стала основною мовою науки [55].

Німецька медична термінологія є динамічною системою, яка постійно розвивається та поповнюється новими термінами. За оцінками різних дослідників, кількість німецьких медичних термінів варіюється від 170 000 до 200 000. Ця розбіжність пояснюється різними підходами до визначення терміна та його класифікації. Одним з найавторитетніших джерел інформації про німецьку медичну термінологію є «Словник медичної термінології» Дудена. Це видання містить близько 35 000 термінів, де надається інформація про їх значення, правопис, вимову та походження. [57].

1.5 Терміни естетичної медицини та косметології у сучасних журналах

Журнали відносяться до газетно-публіцистичного стилю, цей стиль, як зазначає Т.П. Лавренчук, має дуже широкий діапазон залежно від тих життєвих сфер, які він обслуговує, від тих комунікативних форм мови, які у ньому можуть фігурувати, від тих відтінків емоційного забарвлення, якими він може бути насичений [32].

У системі функціональних стилів газетно-публіцистичний стиль посідає центральне місце: він близький за своїми мовними якостями до всіх книжно-писемних стилів, але в той же час активно взаємодіє з розмовним стилем. Цим визначається і його важлива роль у розвитку літературної мови, становленні сучасних стилістичних норм. Особливо зросла роль цього стилю у зв'язку із розвитком засобів масової інформації [25, с. 9].

Основне призначення газетно-публіцистичного стилю – формування громадської думки. Ефективність соціально політичного впливу на слухача пов'язана з посиленням логічної сторони висловлення і, водночас, з емоційною напруженістю викладу. Логізація й емоційна виразність викладу – основні вимоги при доборі й використанні мовних засобів у цьому стилі [37]. Отже, серед інших функціональних стилів газетно-публіцистичний виділяється тим, що добір і використання мовних засобів характеризується в ньому поєднанням обох вимог – прагненням до посилення як логічної, так і емоційної сторони висловлення. На відміну від інших функціональних стилів, у публіцистичному стилі вплив, переконання виступає як головна функція мови, більше того – цей вплив має концентрований, відкритий, підкреслено агітаційний характер. Добір і впорядкування мовних засобів визначається насамперед їх оцінними якостями і можливостями – їх здатністю ефективно і цілеспрямовано впливати на масового читача [25, с. 10].

Статті в журналах нерідко піднімають питання здоров'я та краси, огляду препаратів, високих технологій та сучасного обладнання в естетичній медицині та косметології, корекції помітних дефектів зовнішнього вигляду людини. При цьому ці видання нерідко нав'язують еталони краси або стереотипи, які стосуються зовнішнього вигляду.

У медійних текстах терміни індустрії краси виконують такі функції, направлені на привернення уваги та зацікавлення читачів. Для термінів в медійних текстах характерна ще одна функція – текстотвірна, яка полягає в тому, що саме за допомогою терміна відбувається об'єднання у тексті в номінативні конструкції терміноодиниць і загальноновживаних слів [20, с. 21].

Проведений аналіз жіночих журналів дозволив розподілити терміни на тематичні групи. Розподіл термінів індустрії краси за тематичними групами – це систематизація конгломерату термінів, який увібрав в себе терміноодиниці з різних поняттєвих сфер [20, с. 23].

Так, група термінів «Доглядова косметика» включає в себе наступні терміни, які поділяються за певними категоріями:

- обличчя (*cleanser* ‘засіб для очищення шкіри’, *toner* ‘тонер’, *moisturizer* ‘зволожувальний крем’, *sunscreen* ‘сонцезахисний крем’, *exfoliator* ‘ексфоліант’, *serum* ‘сироватка’);
- губи (*lip balm* ‘бальзам для губ’, *lip butter* ‘масло для губ’);
- волосся (*color repair shampoo* ‘шампунь для фарбованого волосся’, *extra volume shampoo* ‘шампунь для об’єму’);
- ротова порожнина (*mouthwash* ‘ополіскувач для рота’, *mouth refresher spray* ‘освіжаючий спрей для рота’, *toothpaste* ‘зубна паста’);
- руки (*hand cream* ‘крем для рук’, *hand lotion* ‘лосьйон для рук’);
- ноги (*foot cream* ‘крім для ніг’, *foot spray* ‘спрей для ніг’) та тілом загалом (*body cream* ‘крем для тіла’, *body scrub* ‘скраб для тіла’, *shower gel* ‘гель для душу’);

Наприклад, терміни з цієї групи категорії обличчя можемо спостерігати в уривку статті дерматологічного центра міста Майамі:

(4) англ. *The following components can create a good, effective skin care routine. Cleanser: If you have dry skin, you'll want to choose a cleanser that doesn't have alcohol, and if you have oily skin, look for an oil-free cleanser. Toner: Toner is used after washing your face, and it helps smooth and calm skin while restoring nutrients. Moisturizer: Moisturizers should be used every time you wash your face, even if you have oily skin. Sunscreen: Even if your moisturizer has a sunscreen, it can still help to use a separate sunscreen every day, even if it's cloudy. Choose one that provides broad-spectrum protection and has an SPF of at least 30. Exfoliator: Exfoliators are optional and can be used after a cleanser but before a moisturizer. Serum: A serum can help address specific issues, such as redness* [55] укр. ‘Наступні засоби

створюють ефективний догляд за шкірою. Засіб для очищення шкіри: якщо у вас суха шкіра, вибирайте засіб без спирту, а якщо у вас жирна шкіра - без олії. Тонік використовується після вмивання обличчя, він допомагає розгладити та заспокоїти шкіру, одночасно відновлюючи її поживні речовини. Зволожуючий крем: слід використовувати зволожуючі засоби кожного разу, коли ви миєте обличчя, навіть якщо у вас жирна шкіра. Сонцезахисний крем: навіть якщо ваш зволожуючий крем має сонцезахисний крем, все одно потрібно використовувати окремий сонцезахисний крем щодня, навіть якщо на вулиці хмарно. Виберіть той, який забезпечує широкий спектр захисту та має SPF не менше 30. Ексфоліант: цей засіб необов'язковий, його можна використовувати після вмивання перед зволожуванням. Сироватка: сироватка може допомогти вирішити певні проблеми, наприклад почервоніння'.

Група термінів «Декоративна косметика» поділяється на:

- обличчя (*blush* 'рум'яна', *powder* 'пудра', *primer* 'праймер', *concealer* 'консилер', *foundation* 'тональна основа', *contour* 'контуринг');
- очі (*eye shadow* 'тіні для очей', *liquid eyeliner* 'рідка підводка для очей', *mascara* 'туш');
- губи (*lipstick* 'губна помада', *lip gloss* 'блиск для губ', *lip pencil* 'олівець для губ');
- брови (*eyebrow gel* 'гель для брів', *eyebrow pencil* 'олівець для брів', *wax* 'віск', *eyebrow shadow* 'тіні для брів');

Яскравим прикладом цієї групи термінів слугує уривок статті з жіночого журналу The Teen Magazine, яку зробила британська блогерка Еден Гамфріс:

(5) англ. *I start off with my eyebrows and I used the Benefit Brow shadow. I use flatter brush to set brows into place with the wax! Moving on to my favorite bit eyeshadow! I have been loving my Morphe 350 palette at the moment. Let's move to face now! So, I start with priming and I mix primer with my Glory moisturizer to make it even more hydrating! After that we can apply foundation! Now it's concealer time I use the Clinique concealer in the shade fair. To set this all into place I used my mini Bare Minerals mineral veil illuminating loose powder* [56] укр. 'Я починаю з брів і

використовую тіні від Benefit. Беремо плоску щіточку, щоб закріпити брови воском. Далі переходжу до моїх улюблених тіней для повік. Зараз мені подобається моя палетка Morphe 350. Давайте нарешті перейдемо до обличчя. Отже, я починаю з праймеру та змішую його із зволожуючим кремом Glory, щоб гарно підготувати шкіру. Після цього ми можемо наносити тональну основу. Тепер настав час консилера. Я використовую консилер від Clinique у світлому відтінку. Щоб усе це зафіксувати, я використала розсипчасту мінеральну пудру від Mini Bare Minerals...'

Група термінів «Засоби для нанесення косметичних засобів»: (*brow brush* 'пензлик для брів', *kabuki brush* 'пензлик-кабукі', *double-ended brow brush* 'двостороння щіточка для брів', *blending brush* 'пензлик для тушовки', *liner brush* 'скошений пензлик для підводки', *blender* 'спонжик');

Наприклад, уривок зі статті журналу *Recreate yourself*, де зібрані основні засоби для нанесення макіяжу:

(6) англ. *Our favourite makeup brushes to apply foundation are kabuki brushes. The double-ended brow brush is perfect no matter your favourite brow product — as the bristles are tightly packed and don't have too much bend to them, they'll apply everything from gel to powder. Ah yes, the coveted blending brush. Having a quality blender in your collection of makeup brushes is a complete necessity, as it'll ensure your eyeshadow looks seamless and doesn't have any harsh or stark lines. If you want to master a gorgeous, clean look, we recommend picking up a liner brush and getting stuck into it (practice makes perfect, after all)* [54] укр. 'Наші улюблені пензлі для нанесення тонального крему – це пензлі кабукі. Двостороння щіточка для брів ідеально підходить для будь-якого улюбленого продукту – оскільки щетинки щільно зібрані й не надто згинаються, вони нанесуть усе, від гелю до пудри. Ах так, пензлик для тушовки. Мати такий якісний пензлик у вашій колекції є цілковитою необхідністю, оскільки він гарантує, що ваші тіні для повік виглядатимуть бездоганно та не матимуть різких чи яскравих ліній. Якщо ви хочете опанувати чудовий, чистий вигляд стрілочки на очах, ми рекомендуємо взяти спеціальний пензлик для підводки.'

Види макіяжу (*simple makeup look* ‘простий щоденний макіяж’, *minimal eyes with a dewy base* ‘мінімальний макіяж очей з сяючою шкірою’, *smokey eyes & heavy contour* ‘смокі з яскравим контуром обличчя’, *dramatic night makeup look* ‘яскравий вечірній макіяж’, *smudged kohl eyes & a nude base* ‘розтушована стрілка та натуральна шкіра’, *bridal makeup* ‘весільний макіяж’, *Kim Kardashian's makeup* ‘макіяж Кім Кардаш’ян’, *cat eye* ‘кошаче око’, *glam makeup* ‘гламурний макіяж’).

Прикладом цієї групи слугує стаття з журналу Wedbook, де кожен окремий вид макіяжу проілюстрований фотографіями [57].

До групи термінів, що використовуються для позначення інгредієнтів, були виокремлені лексичні одиниці, що позначають

- натуральні і органічні косметичні інгредієнти (*witch hazel* ‘гамамеліс’, *aloe vera* ‘алое вера’, *coconut oil* ‘кокосова олія’, *argan oil* ‘арганова олія’, *algae extract* ‘екстракт водоростей’, *glycerin* ‘гліцерин’, *jojoba oil* ‘олія жожоба’, *lavender* ‘лаванда’, *coal tar* ‘кам'яновугільна смола’);
- неорганічні інгредієнти (*vitamin C* ‘вітамін С’, *beta hydroxy acid (BHA)* ‘бета-гідроксикислота’, *parabens* ‘парабени’, *sodium lauryl sulfate (SLS)* ‘лаурилсульфат натрію’)
- найпоширеніші косметичні інгредієнти (*aloe vera* ‘алое вера’, *cocoa seed butter* ‘масло з насіння какао’, *coenzyme Q10* ‘коензим Q10’, *glycerin* ‘гліцерин’, *hyaluronic acid* ‘гіалуронова кислота’, *lipoic acid* ‘ліпоєва кислота’, *lecithin phospholipid* ‘фосфоліпід лецитину’).

Прикладом слугують лексичні одиниці з статті журналу Glamour magazine під назвою «Natural vs synthetic: what do these terms really mean and which is better for our skin?». В цій статті широко використовуються лексичні одиниці з усіх виділених вище категорій, що зумовлено темою статті [52]. Наприклад такі терміни: *essential oils* ‘ефірні масла’, *botanical oils* ‘рослинні масла’, *parabens* ‘парабени’, *hyaluronic acid* ‘гіалуронова кислота’.

Висновки до розділу 1

1. Термінологія як наука сформувалася переважно на основі грецької та латинської, а також арабської, німецької, англійської мов. Вона представляє собою сукупність термінів певної галузі знання. У сучасній лінгвістиці термін визначається як слово або словосполучення, яке точно й однозначно визначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо, його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери. До терміна був окреслений ряд вимог, які можна розділити на три групи за синтаксичним (відповідність нормам мови, короткість, дериваційна здатність, інваріантність, вмотивованість), семантичним (несуперечливість семантики, моносемічність, повнозначність, відсутність синонімів) та прагматичним (упровадженість, інтернаціональність, модерність, милозвучність, езотеричність) аспектами.

2. Сутність терміносистеми полягає в тому, що вона представляє собою систему термінів у певній галузі наукового або технічного знання, що обслуговує наукову теорію або наукову концепцію. Процес формування терміносистеми складається з трьох етапів, а саме: формування, зростання обсягу знань в межах прийнятої теорії, зміна теорії і, як наслідок, зміна терміносистеми. Спочатку нову теорію описують термінами попередньої теорії, потім впроваджуються нові терміни, що відображають нові поняття. Таким чином формують систему понять нової теорії, і кожне місце в цій новій системі посідає певний новий термін, а у сукупності з'являється нова терміносистема. Частина термінів попередньої терміносистеми залишають. Але вони вже пов'язані з новими поняттями, а решту термінів більше не вживають.

3. Були окреслені відмінності між термінологією та терміносистемою. Отже, «термінологія» – це стихійно сконструйована сукупність лексичних одиниць, у той час як «терміносистема» – ієрархічна система термінів, упорядкована термінознавцями.

4. Фахову мову галузей естетичної медицини та косметології умовно можна розділити на три частини: наукова, професійна і побутова. Характерними рисами

фахової мови можна назвати: вживання дієслів у теперішньому часі та у формі інфінітива, домінування іменників у фахових текстах, часте вживання прикметників, висока частотність дієприкметників і дієприслівників.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ

2.1 Структурні типи косметологічних термінів

Структура – це загальнонаукове поняття, яке застосовується в різних галузях знання, у техніці та практичній діяльності. Структура означає ціле, що складається, на противагу простому поєднанню елементів, із взаємозумовлених явищ, кожне з яких залежить від інших і може бути тим, чим воно є, лише у зв'язку з ними. Інакше категорія структури включає закономірні зв'язки, що є в об'єкті. Вона відбиває найважливіші ознаки внутрішніх та зовнішніх зв'язків об'єкта. Поняття структури тісно пов'язане із поняттям системи [18, с. 5].

Система — це сукупність взаємообумовлених елементів, структурно організованих. Сукупність взаємозв'язків між елементами системи, їх впорядкування й є структурою. Іншими словами, структура сприймається як певна система, керована закономірним зв'язком. Таким чином, система та структура нерозривно пов'язані, однак у методологічному плані ці категорії допускають відносну ізоляцію одна від одної [18, с. 5–6].

Зважаючи на подані факти, був зроблений структурний аналіз англійськомовної косметологічної терміносистеми. Термінознавці не дійшли єдиної думки щодо виокремлення різних структурних типів термінів. Так, одні виділяють терміни-слова (до них належать непохідні, похідні, складні одиниці, а також аббревіатури), терміни-словосполуки та символ-слова. Інші окреслюють терміни-прості слова, терміни-композиції, терміни-словосполуки. Класифікацію англійськомовної косметологічної терміносистеми за структурними типами здійснено з оперттям на схему, запропоновану В. Карабаном (див. дод. Б).

Просте слово-термін є непохідним, основа якого залишається незмінною та включає в себе головне значення слова [3]. Складається лише з однієї кореневої морфеми, до якої можуть приєднуватися морфологічні флексії: *асне* 'акне',

alopecia ‘алопеція’, *acid* ‘кислота’ та інші. Всього було знайдено 70 простих слів-термінів, що становить більшу частину всієї вибірки, а саме – 34%.

Похідне слово-термін містить у своєму складі одну кореневу та одну (чи більше) афіксальну морфему: *contouring* ‘контуринг’, *nonkeratinized* ‘без кератину’, *augmentation* ‘збільшення’, *treatment* ‘процедура’ та інші. Серед афіксів можна виділити два типи: 1) власні (внутрішні засоби мови); 2) запозичені. Переважна більшість всіх продуктивних в термінологічній лексиці суфіксів є запозиченими з латинської, грецької та французької мов ще в пізній середньоанглійський період [29, с. 10]. Для правильного перекладу утворених афіксальним шляхом термінів необхідно знати продуктивні афікси та вміти правильно ділити слово на компоненти. В залежності від кількості та характеру афіксальних морфем похідні слова можуть бути поділені на ряд більш вузьких типів [39, с. 54]. Отже, похідні слова-терміни представляється доцільним диференціювати за типом дериваційної моделі. Похідні слова-терміни складають 21% з усієї вибірки, всього було досліджено 44 з 206 одиниць (див. дод. В).

Складні терміни – слова, які складаються не менш як з двох корневих морфем (компонентів) та характеризуються графічною та семантичною цілісністю. З точки зору структури складових розрізняються наступні типи складних слів: складні слова, що складаються з простих основ (*highlighter* ‘хайлайтер’, *lipstick* ‘помада’, *lipgloss* ‘блиск для губ’, *photodamage* ‘фото старіння’); складні слова, в яких принаймні один компонент є похідною основою (*liptint* ‘тінт для губ’, *eyelid* ‘повіка’, *nitroglycerin* ‘нітрогліцерин’); складні слова, в яких один з компонентів є скороченням; складні слова, в яких один з компонентів є складним словом [2, с. 71]. Складні слова-терміни становлять найменшу частину вибірки – 15%, що складає 31 одиницю (див. дод. В).

Також досить важливо додати, що для простих термінів характерні типові суфіксальні, префіксальні, а також суфіксально-префіксальні утворення. Щодо утворення простих термінів префіксальним способом, то найпоширенішим виявилися: *to re-move makeup* ‘знімати макіяж’, *facial de-formities* ‘деформація обличчя’, *over-volumization* ‘надлишковий об’єм’, *post-procedure*

‘постпроцедура’, *re-activation* ‘реактивація’. Терміни, які були утворені за допомогою префіксального способу становлять 15% (30 лексичних одиниць) (див. дод. Г).

В афіксальному типі домінує суфіксальна деривація (*-ing* – *lip shaping* ‘надавати форму губам’, *-tion* – *herpetic reactivation* ‘герпетична реактивація’, *-ment* – *treatment* ‘процедура’ та ін.), головне семантичне навантаження якої полягає у вираженні насамперед таких значеннєвих компонентів, як “якість” і “абстрактність”. Термінів, утворених за таким способом всього 24 одиниці або 12% (див. дод. Г). Серед префіксальних дериватів продуктивними є терміни, які мають схильність до сполучуваності з основами іменникового та дієслівного типу: *rejuvenation* ‘омолодження’, *sebum discharge* ‘виділення шкірного сала’, *depigmentation* ‘депігментація’.

У суфіксальному утворенні домінують суфікси: *-(t)ion* (21 одиниця), і *-er* (11 одиниць), *-or* (2 одиниці): *transplantation* ‘трансплантація’; *filler* ‘філер’; *activator* ‘активатор’. У префіксальному утворенні, у свою чергу, домінують наступні префікси: *de-* (4 одиниці), *un-* (4 одиниці), *in-* (6 одиниць), *non-* (2 одиниці): *depigmentation* ‘депігментація’, *uncover* ‘знімати’, *injectable filler* ‘філер для ін’єкцій’, *nonkeratinized* ‘без кератину’.

Проведений аналіз емпіричного матеріалу дослідження доводить, що найпоширенішим засобом є афіксація у площині прикметниково-іменникового словоскладання. Було зафіксовано 4 основні типологічні груп: прості терміни (*blush* ‘рум’яна’, *cream* ‘крем’, *lotion* ‘лосьйон’), складні терміни (*eyeshadow* ‘тіні для повік’, *eyeliner* ‘підводка для очей’), терміни-словосполучення (*facial artery* ‘лицева артерія’, *organic cosmetics* ‘органічна косметика’) і терміни-аббревіатури (*hyaluronic acid* (НА) ‘гіалуронова кислота’, *polyacrylamide* (РА) ‘поліакриламід’). Було виявлено 80 термінів-словосполучень, що становить 39%. Терміни-аббревіатури становлять лише 10%, а саме - 20 лексичних одиниць.

Спираючись на подані факти вище, був зроблений також структурний аналіз німецькомовної косметологічної терміносистеми. Отже, існують певні характерні риси медичної термінології, зумовлені як специфікою цієї галузі

науки, так і специфікою лексикосемантичних одиниць, які входять до її складу. Основними способами поповнення сучасної медичної німецькомовної терміносистеми є: 1) запозичення термінів з інших мов, особливо англійської, оскільки вона є глобальною мовою в науковому та медичному спілкуванні. Запозичення спеціалізованих термінів допомагає актуалізувати мову та впроваджувати нові поняття. Наприклад, ‘пілінг проти акне’ *Anti-Akne-Peeling*, тут запозичення слова *Akne* з латинської та слова *Peeling* з англійської; 2) для утворення складних термінів використовується поєднання коренів, суфіксів і префіксів. Наприклад, ‘волосяний фолікул’ *Haarfollikel* у німецькій це одне слово, в той час як в українській це цілих два; 3) створення нових термінів для опису нових технологій, методів або процедур в косметології. Наприклад, *Kaltplasma-Therapie* ‘терапія холодною плазмою’. Цей термін означає процедуру обробки шкіри холодною плазмою для знищення бактерій і покращення регенерації клітин. Термін утворений з двох слів: „*Kalt-*“ (холодний) і „*Plasma-Therapie*“ (терапія плазмою), які разом пояснюють, що в процесі застосовується холодна плазма.

Таким чином, важливо стандартизувати терміни в галузі косметології, щоб забезпечити їх однозначне розуміння та використання в наукових дослідженнях, клінічній практиці та навчанні. Стандартизація сприяє точності та зрозумілості мови. У своїй роботі «Німецькомовні терміни галузі реабілітації» Валецька В. В. стверджує, що основними засобами термінотворення є морфологічний, синтаксичний та морфолого-синтаксичний [6, с. 50]. Найбільш продуктивним способом морфологічного термінотворення вважаються суфіксація, префіксація та конверсія; у синтаксичному термінотворенні найбільш типовими є словосполучення, у яких в ролі означення можуть виступати як іменник так і прикметник. У морфологосинтаксичному термінотворенні основну роль відіграє осново- чи словоскладання.

При цьому Валецька В. В. пропонує таку класифікацію словотвірних типів німецькомовних термінів: 1. Похідна лексика у німецькій мові в сфері медицини включає в себе різні словотвірні типи, які допомагають утворювати нові терміни

та поняття. У німецькій мові використовуються різні суфікси для створення медичних термінів. Наприклад, суфікс *-therapie* додається до кореня, що вказує на тип терапії, наприклад, *Physiotherapie* ‘фізіотерапія’ або *Ergotherapie* ‘терапія зайнятості’. 2. Терміни в сфері косметології в німецькій мові часто базуються на кореневих словах, які вказують на основне поняття чи дію. Наприклад: *Aufhellung* від *hell* ‘світлий’. Використовується в контексті процедур, що освітлюють шкіру, як-от відбілювання пігментних плям. *Straffung* від *straff* ‘пружний, підтягнутий’. Цей термін вказує на процедури підтягування шкіри, такі як ліфтинг або омолодження. *Feuchtigkeitspflege* від *Feuchtigkeit* ‘волога’ та *Pflege* ‘догляд’. Описує зволожуючий догляд за шкірою. *Tiefenreinigung* від *tief* ‘глибокий’ та *Reinigung* ‘очищення’. Означає глибоке очищення шкіри. 3. В німецькій мові часто використовуються складні слова, де два або більше корені з’єднуються, щоб утворити новий термін. Наприклад, *Bewegungstherapie* ‘терапія руху’, *Krankengymnastik* ‘лікувальна гімнастика’, *Einnahmezeitpunkt* ‘час прийому (ліків)’ [6, с. 51–52]. Найчастотнішим варіантом є композити [31], наприклад: *Schmerzmittel* ‘знеболювальний засіб’, де термін складається з двох компонентів: *Schmerz* (біль) + *Mittel* (засіб), *Röntgenaufnahme* ‘рентген-знімок’: *Röntgen* (рентген) + *Aufnahme* (знімок), *Blutgerinnungsstörung* ‘порушення згортання крові’: *Blut* (кров) + *Gerinnung* (згортання) + *Störung* (розлад).

2.2 Семантичні особливості утворення косметологічної терміносистеми

Семантика (грец. *semantikos* ‘означальний’) – розділ мовознавства, який вивчає проблеми значення та тлумачення знаків і знакових виразів природної і штучної мов, поетичного мовлення, окреслених предметною та понятійною сферами. Семантика також називає план змісту у мові, що складається з морфем, слів, форм слів, стійких лексичних та фразеологічних сполучень, речень. У широкому розумінні семантику тлумачать як частину семіотики, пов’язану з металогією, що висвітлює відношення висловів логічної мови до позначуваних нею об’єктів та змісту, який вони виражають, пояснюючи властивості понять «сенс», «значення», «ім’я», «аналітична істинність», «хибне судження», «істинне судження» тощо. Одиницею семантики є сема. На підставі парадигматичних

семантичних відношень слова розподіляються за групами на синоніми, антоніми, пароніми та інші [24, с. 376].

Таким чином, у загальнонавчальній мові синоніми, антоніми, пароніми тощо виконують певну стилістичну роль. Як вже було зазначено раніше, в термінознавстві синоніми вважаються недоліком. Синоніми обтяжують пам'ять, порушуючи при цьому одну з головних вимог до терміну – однозначність; синоніми завжди є певною загрозою, яка виявляється в недоцільному використанні слів, що заважає взаємопорозумінню. Особливість наукового мовлення вимагає раціонального регулювання відповідної термінології, її стандартизації, гармонізації, уніфікації як на національному, так і на міжнародному рівнях. Тому цілком природною вимогою термінологічної стандартизації є усунення надлишкової синонімії [10].

Аналіз матеріалу дослідження демонструє, що попри таку вимогу до терміну, як однозначність, синонімія все одно займає своє місце в цій терміносистемі. Прикладами цього явища слугують наступні слова: *hydration* – *moisturizing* – *humectation* ‘зволоження’; *make-up* – *visage* ‘макіяж’; *naevus* – *papule* ‘папула’; *epidermis* – *epithelium* ‘епітелій’; *eyeliner* – *eye pencil* ‘олівець для очей’; *derma* – *skin* ‘шкіра’, *brow lift* – *forehead lift* – *forehead rejuvenation* ‘підтяжка брів’.

Використання синонімії у поданій терміносистемі можна пояснити прагненням оминати повтори, уникнути застарілі назви, додати можливість паралельно використовувати термін та його дефініції, а також використати, наприклад, аббревіатури або мовні символи з ціллю мовної економії, замінити старі поняття новими, більш точними та вдалимими. Поширення синонімії серед термінів косметологічної та медичної сфери пов'язано з розвитком нових галузей, технологій та методів, які використовуються у цьому виді трудової діяльності.

Антоніми – слова які є протилежними за своїм лексичним значенням, хоча при цьому все одно об'єднані певним спільним фактором, наприклад,

антонімами можуть виступати слова, які належать до одного і того самого ряду явищ об'єктивної дійсності, об'єднаних змістом на основі їх протиставлення.

У терміносистемі англійськомовної естетичної медичної та косметологічної сферах можна виокремити префіксальні антоніми, які утворюють протилежні значення додаванням префіксів: *post-*, *pre-*, *de-*, *in-* (*un-*), *anti-*, *non-* (*no-*): *procedure* – *post-procedure* ‘процедура – пост процедура’, *treatment* – *pre-treatment* ‘процедура – перед процедурою’, *activate* – *deactivate* ‘активувати – деактивувати’, *cover* – *uncover* ‘наносити – знімати’, *inflammatory* – *anti-inflammatory* ‘запальний – протизапальний’, *aging* – *antiaging* ‘віковий – антивіковий’, *toxic* – *non-toxic* ‘токсичний – нетоксичний’.

Спільнокореневі терміни-антоніми – це антонімічні пари слів, які мають однакову основу, а термін-опозит утворюється за допомогою заперечних, вказівних, кількісних префіксів і також займають своє місце в поданій терміносистемі. Прикладом спільнокоренових термінів-антонімів можуть слугувати наступні пари слів: *internal* – *external* ‘внутрішній – зовнішній’. Прикладом термінів-опозитів слугують такі пари слів: *upper lip* – *lower lip* ‘верхня губа – нижня губа’, *toxic* – *non-toxic* ‘токсичний – нетоксичний’, *normal skin type* – *oily skin type* ‘нормальний тип шкіри – жирний тип шкіри’.

Антонімічні відношення сприяють глибокому проникненню в сутність протиставлюваних понять, дають змогу цілісно та системно сприймати наукову інформацію, визначаючи місце кожного терміну в терміносистемі.

Крім того, паронімія також наявна в поданій терміносистемі. Пароніми – слова, які схожі за морфологічною структурою та звучанням, але мають зовсім різне значення [32, с. 27]. Наприклад, *acne* – *arcane* ‘акне – прихований’, *fragrant* – *flagrant* ‘пахучий – обурливий’, *ascetic* – *aesthetic* ‘стриманий – естетичний’, *artful* – *artistic* – *artificial* ‘вмудруваний – артистичний – неприродний’, *pour* – *pore* ‘наливати – пора’.

При цьому розрізняють 2 типи паронімів [7, с. 119–120]: 1) ті слова, які мають суттєві відмінності у своїй семантиці (*palette* – *pallet* ‘палетка – палітра’); 2) слова, які семантично не мають принципових розбіжностей, а відповідні

афікси засвідчують певні відтінки основних значень (*epilation – depilation* ‘епіляція – депіляція’).

Мова медицини відображає найважливішу галузь знання для людства. За її багатовікову історію накопичено велику різноманітність засобів вираження наукового поняття. Вивчення медичних термінів ведеться у руслі парадигм лінгвістики та загального термінознавства. Мова косметології у порівнянні з мовою медичною є досить молодою, але вона вже надбала при собі велику кількість слів-термінів. Поштовхом для осмислення природи медичного терміну, а також його лінгвістичного опису послугував початок методичної діяльності у галузі медичної термінології.

На лексико-семантичному рівні синонімічні медичні терміни можна поділити на еквівалентні та інтерпретаційні за ознакою тотожності чи відмінності. До першого типу синонімів відносить дослідник Рожков Ю.Г. Цей тип синонімів є звуковим комплексом, у якому одна мотивуюча ознака відтворюється і закріплюється різними коренями слів або словотворчими елементами з однаковим або близьким значенням [44, с. 373]. Тобто, цей тип синонімів включає терміни, що мають однакове значення, але різне звучання або походження, вони характеризуються еквівалентністю понять. Наприклад: *Dermatitis / Hautentzündung* (латинське та німецьке слова для запалення шкіри). *Myositis / Muskelentzündung* (латинський і німецький терміни для запалення м'язів). *Arthritis / Gelenkentzündung* (латинське та німецьке слова для запалення суглобів). *Hepatitis / Leberentzündung* (латинський і німецький терміни для запалення печінки). *Otitis / Ohrenentzündung* (латинський і німецький терміни для запалення вуха).

На його думку, другий тип синонімів відображає ознаки різних мотивів у звуковому оформленні [44, с. 374]. У цьому випадку синоніми відображають різні підходи до опису однієї ознаки, але з іншими акцентами або деталями. Наприклад: *Hypothermia / Kälteschock* (*Hypothermia* описує стан низької температури тіла, тоді як *Kälteschock* вказує на шоківий стан через переохолодження). *Dystocia / Schweregeburt* (*Dystocia* – медичний термін для

ускладнених пологів, а *Schwergeburt* – більш описовий термін, що вказує на тяжкість процесу народження). *Fraktur* / *Knochenbruch* (*Fraktur* – латинський термін для перелому, тоді як *Knochenbruch* – німецький відповідник, що описує перелом кістки). *Anemia* / *Blutarmut* (*Anemia* – медичний термін для дефіциту гемоглобіну, а *Blutarmut* – описовий термін, що вказує на «бідність крові»). *Tachycardia* / *Herzrasen* (*Tachycardia* – медичний термін для прискореного серцебиття, а *Herzrasen* – німецький термін, що образно описує швидкість серцебиття).

Ці приклади ілюструють різні підходи до відтворення тих самих медичних понять: еквівалентні синоніми мають майже повну смислову ідентичність, тоді як інтерпретаційні синоніми додають описові або розширені значення для легшого розуміння.

2.3 Етимологія англійської та німецької терміносистеми естетичної медицини та косметології

Оскільки грецька та латинська мови являлись двома розвиненими індоєвропейськими мовами та взаємодіяли територіально й історично, знаходячись у постійному контакті, медичні найменування, яких не вистачало в грецькій мові, запозичалися нею з латинської, а грецькі за походженням слова зазнавали впливу латинської мови. Часто первинно латинські слова дублювалися латинізованими грецькими запозиченнями, що й сьогодні впливає на склад медичного термінологічного лексикону.

Жодна терміносистема не може існувати без іншомовних запозичень, навіть за умови, що вона зберігає народну основу, оскільки термінологія є складовою частиною національної лінгвальної системи, в якій широко представлені міжмовні контакти. Кожний етап іншомовних запозичень був пов'язаний зі змінами в суспільно-політичному, науковому та культурному житті країни, її зв'язками з іншими державами та їх мовами, мовною політикою держави [35, с. 36].

Сучасна медична терміносистема досягла найбільшого ступеня інтернаціоналізації порівняно з термінологією інших наукових галузей завдяки впливу двох класичних мов античного світу – давньогрецької та латинської. Найвиразніше проявляється вплив грецької та латинської мов на початковому етапі розвитку медичної термінології [35, с. 37].

Медичну термінологію фактично започаткувала праця давньогрецького вченого Гіппократа «Corpus Hippocraticum». З цієї збірки наукова термінологія усього світу успадкувала багато найменувань на позначення медичних реалій, наприклад: *dermis*, *epidermis*, *hypodermis*. Відомо, що лікарі Александрійської медичної школи Герофіл та Еразистрат вводили в медичний обіг штучні, спеціально створені найменування. Грецька мова включно до кризи античного світу фактично виконувала функцію міжнародної мови медицини. Зазначені запозичення-грецизми стосуються в основному спеціальних наукових понять [35, с. 37]: *manicure* (лат. *manus* ‘кисть’ та *cure* ‘догляд’), *tint* (лат. *tingere* ‘фарбувати, додавати кольору’), *serum* (лат. *serum*, ‘сироватка’), *anesthesia* (грец. *aisthesis* ‘анестезія’).

Дослідження етимологічних витоків допомагає краще розпізнати, а нерідко і декодувати цю добре саморегульовану багатомовну розмаїтість, якою і є медична лексика. Навіть неозброєним оком можна помітити, як класичні медичні терміни «зіштовхуються» і конкурують між собою, як вони адаптуються до сучасних понять. Можна сказати, що кінцева мета таких нових елементів «живої мови» співзвучна з боротьбою всього живого в природі за виживання, за право залишити потомство (для мовних одиниць останнє втілюється у «народженні» від них похідних, елементів словотвірної, фразотвірної та семантичної парадигм) [43, с. 38].

Сьогочасні широко вживані медичні терміни можна класифікувати, очевидно, наступним чином: а) терміни, які виникли ще в давньоанглійський (англосаксонський) період розвитку англійської мови і збереглися до сих пір, але в сучасному орфографічному оформленні; б) грецькі та латинські одиниці, які збереглися ще з часів древньої та середньовічної медицини; в) сучасні інновації,

які утворені за допомогою коренів та терміноелементів з класичних мов; г) запозичення із різних сучасних мов; д) сучасні внутрішні запозичення (з професійного жаргону). Звісно, що поряд з такою етимологічно базованою класифікацією можна надати і типологію за іншими критеріями (словотвірними, семантичними, соціолінгвальними) [43, с. 38].

Проаналізований глосарій термінів стосовно запозичень у терміносистемі естетичної медицини та косметології показав (див. дод. А), що окрім класичних мов, англійська терміносистема поданих галузей зазнала значного впливу й від інших мов, зокрема французької (*massage* ‘масаж’, *brunette* ‘брюнетка’, *eau de toilette* ‘парфум’), корейської (*konjac sponge* ‘спонж конняку’, *mul-gwang* ‘образ вологої шкіри після душу’), німецької (*aspirin* ‘аспирін’, *mittelschmerz* ‘середній біль’, ‘ступінь болю’).

Сучасні запозичення, які функціонують у медичному й косметичному лексиконі, свідчать, що хоча ядром медичної термінології англійської (як і багатьох інших європейських мов) слід вважати греко-латинські основи та морфеми, які і досі відіграють важливу роль у термінотворенні, але поряд з ними стоять й запозичення з германської групи мов, романської, та навіть урало-алтайської групи. Слід зазначити, що цей процес не припиняється й досі, бо в умовах сучасної інформаційної революції та нових винаходів у медицині й косметології – це просто неможливо.

Висновки до розділу 2

1. Розгляд походження або етимології англійської терміносистеми естетичної медицини та косметології продемонстрував, що хоча ядром медичної термінології англійської (як і багатьох інших європейських мов) слід вважати греко-латинські основи та морфеми, які і досі відіграють важливу роль у термінотворенні, але поряд з ними стоять й запозичення з германської групи мов, романської, та навіть урало-алтайської групи.

2. Структурний аналіз поданої англійськомовної терміносистеми було проведено за класифікацію запропонованою В. Карабаном. Терміни косметології

та естетичної медицини були поділені на наступні структурні типи: 1) прості терміни (прості кореневі слова); 2) похідні терміни: суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні; 3) складні терміни; 4) терміни-словосполучення. Проведений аналіз емпіричного матеріалу дослідження доводить, що найпоширенішим засобом словотворення є афіксація у площині прикметниково-іменникового словоскладання.

3. Основними способами поповнення сучасної медичної німецькомовної терміносистеми є: 1) запозичення термінів з інших мов; 2) для утворення складних термінів використовується поєднання коренів, суфіксів і префіксів; 3) створення нових термінів для опису нових технологій, методів або процедур в косметології.

Основними засобами термінотворення є морфологічний, синтаксичний та морфолого-синтаксичний. Найбільш продуктивним способом морфологічного термінотворення вважаються суфіксація, префіксація та конверсія; у синтаксичному термінотворенні найбільш типовими є словосполучення, у яких в ролі означення можуть виступати як іменник так і прикметник. У морфологосинтаксичному термінотворенні основну роль відіграє осново- чи словоскладання.

Класифікація в цій роботі була розроблена на основі класифікації В. В. Валецької: 1. Похідна лексика у німецькій мові в сфері медицини включає в себе різні словотвірні типи, які допомагають утворювати нові терміни та поняття. У німецькій мові використовуються різні суфікси для створення медичних термінів. 2. Терміни в сфері косметології в німецькій мові часто базуються на кореневих словах, які вказують на основне поняття чи дію. 3. В німецькій мові часто використовуються складні слова, де два або більше корені з'єднуються, щоб утворити новий термін. Найчастотнішим варіантом є композити

4. У терміносистемі естетичної медицини та косметології були виявлені явища синонімії, антонімії та паронімії. Використання синонімії у поданій терміносистемі можна пояснити прагненням оминати повтори, уникнути

застарілі назви, додати можливість паралельно використовувати термін та його дефініції, а також використати, наприклад, аббревіатури або мовні символи з ціллю мовної економії, замінити старі поняття новими, більш точними та вдалими.

5. В терміносистемі німецькомовної естетичної медичної та косметологічної сферах було окреслено синонімічні медичні терміни. Їх можна поділити на еквівалентні та інтерпретаційні за ознакою тотожності чи відмінності. До першого типу синонімів відносять синоніми з звуковим комплексом, у якому одна мотивуюча ознака відтворюється і закріплюється різними коренями слів або словотворчими елементами з однаковим або близьким значенням. Другий тип синонімів відображає ознаки різних мотивів у звуковому оформленні. У цьому випадку синоніми відображають різні підходи до опису однієї ознаки, але з іншими акцентами або деталями.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Лексичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології

Медичному перекладу притаманні такі особливості: спеціалізована медична термінологія, медичні абревіатури та скорочення. Дуже часто зустрічається рукописний текст. Додаткова складність якого полягає у тому, що щорічно медична лексика поповнюється сотнями нових найменувань, а раніше вживані слова і вирази можуть набувати нового значення. Особливо велика кількість назв з'являється для позначення нових методів діагностики та лікування хворих. Активно розширюється лексикон спеціалізованих галузей медицини (радіологія, рентгенологія, імунологія, онкологія). Зростає також кількість нових назв медичних препаратів і матеріалів [35, с. 212].

Як відомо, трансформації – основа більшості прийомів перекладу. Трансформація полягає в зміні формальних або семантичних компонентів при збереженні інформації, призначеної для передачі [33, с. 201]. Досягнення адекватності перекладу, всупереч відмінностям у формальних і семантичних системах двох мов, потребує від перекладача насамперед уміння здійснювати численні та якісно різноманітні міжмовні перетворення, так звані перекладацькі трансформації [4, с. 190], для того щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав усю інформацію, викладену у вихідному тексті, при суворому дотриманні норм мови перекладу.

Перекладацькі лексичні трансформації – це своєрідні зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу для адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із урахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [22, с. 300]. Лексичні трансформації застосовують тоді, коли словникові відповідники слова

мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі через невідповідність із погляду значення і контексту.

Розглянемо першу лексичну трансформацію яка визначається як «конкретизація». Як відомо, лексичний елемент перекладається не окремо, сам по собі, в ізоляції від речення і тексту, де він вживається, а в сукупності його контекстуальних зв'язків і функціональних характеристик [22, с. 300]. Щоб досягти адекватності перекладу та його точності, перекладач має враховувати всі характеристики слова. Крім знання словникових відповідників, слід добирати контекстуальні відповідники, які не завжди фіксуються в словниках.

Важливим способом вибору контекстуального відповідника слова є перекладацька лексична трансформація конкретизації значення. У результаті цієї трансформації слово із ширшою семантикою в оригіналі замінюється словом із вужчою. Приклад цієї трансформації:

(7) англ. *Katie's eyes widened in surprise as she recognized a brand of cream that cost a few hundred dollars* [56] укр. 'Очі Кеті розширилися від здивування, коли вона впізнала марку сонячного крему за кілька сотень доларів'. Тут спостерігаємо, що слово *cream* 'крем' при перекладі конкретизували та підібрали слово з вужчою семантикою – 'сонячний крем'.

(8) нім. *Eine regelmäßige Hautpflege ist für die Gesundheit und das Erscheinungsbild der Haut sehr wichtig* [71] укр. 'Регулярний догляд за шкірою є дуже важливим для здоров'я та зовнішнього вигляду шкіри.'

У цьому випадку *Hautpflege* 'догляд за шкірою' можна конкретизувати залежно від контексту, вибравши більш вузький термін: 'Регулярне зволоження шкіри є дуже важливим для здоров'я та зовнішнього вигляду шкіри.' Тут замість загального поняття *Hautpflege* 'догляд за шкірою' було обрано конкретизоване 'зволоження шкіри', що дозволяє точніше передати значення в контексті, де йдеться саме про певний тип догляду за шкірою.

Генералізація – лексична трансформація, яка полягає в переході від видового поняття до родового [33, с. 189]. У процесі перекладу лексичних елементів перекладні відповідники можуть утворюватися за рахунок не лише

звуження значення слів, а і його розширення. Унаслідок цього слово з вузьким значенням замінюють у перекладі на слово із ширшим значенням. Наприклад: (9) англ. *The lipgloss, which contains peppermint, is available in six colors* укр. ‘Помада для губ, яка містить перцеву м’яту, доступна у шести кольорах’. У поданому прикладі слово *lipgloss* ‘блиск для губ’ було перекладено лексичною одиницею з ширшим семантичним значенням – ‘помада’. Прикладом трансформації генералізації в перекладі з німецької на українську мову може бути термін *Faltenunterspritzung* ‘процедура заповнення зморшок’ на ширший термін в українській мові. (10) нім. *Die Faltenunterspritzung hilft, feine Linien und tiefe Falten zu glätten* [65] Дослівний переклад: ‘Процедура заповнення зморшок допомагає розгладити тонкі лінії та глибокі зморшки’. Переклад із генералізацією: ‘Косметична процедура допомагає розгладити тонкі лінії та глибокі зморшки’. У цьому випадку *Faltenunterspritzung* ‘процедура заповнення зморшок’ було замінено на більш загальний термін ‘косметична процедура’. Це є доречним, якщо в тексті важливо акцентувати загальну категорію процедури, а не конкретний метод її виконання.

Додавання слова – прийом, який використовує перекладач при передачі фрази, словосполучення тощо не буквально, а додаючи щось від себе до змісту тексту, що перекладається. Трансформація додавання полягає у введенні до перекладу лексичних елементів, яких немає в оригіналі, для правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують у культурі мови перекладу [22, с. 309]. Наприклад: (11) англ. *Aesthetic malar augmentation is described to improve the appearance of patients with flattening of the malar eminence, to create a more youthful appearance of the face, to make the face more oval in appearance* укр. ‘Спеціалісти кажуть, що корекція вилиць філерами покращує зовнішній вигляд пацієнтів, які не мають виражених вилиць, створює молодий вигляд обличчя та робить його більш овальним’. В даному випадку до речення оригіналу при перекладі додано іменник ‘філерами’ до англійської фрази *malar augmentation*. Трансформація додавання була використана з метою покращення смислового зв’язку в реченні.

(12) нім. *Die Behandlung reduziert feine Linien und Falten.* [65] Дослівний переклад: ‘Процедура зменшує тонкі лінії та зморшки.’ Переклад із додаванням: ‘Косметична процедура зменшує появу тонких ліній та зморшок на обличчі’. У цьому прикладі до українського перекладу додано слова ‘косметична’ та ‘на обличчі’ для уточнення, що процедура стосується косметології та має на меті покращити вигляд шкіри обличчя. Це покращує розуміння в українському контексті та відповідає мовним нормам.

Вилучення слова – опущення тих елементів смислу, що певним чином дублюються в оригіналі за нормами мови оригіналу або передача яких мовою перекладу може порушити норми останньої. Трансформація вилучення слова застосовується для усунення в тексті перекладу тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту. Застосовуючи цю трансформацію вилучення слова, слід стежити за тим, щоб у перекладі не було зменшено обсяг оригінальної інформації [22, с. 309]. Наприклад: (10) англ. *We then apply a soothing and calming tea tree lotion on the skin* укр. ‘Потім ми наносимо на шкіру заспокійливий лосьйон з чайним деревом’. З тексту оригіналу було опущено слово *calming* ‘заспокійливий’, воно є синонімом до *soothing* ‘заспокійливий’. Ця трансформація слугує для уникнення тавтології і не призводить до зменшення обсягу оригінальної інформації. (13) нім. *Die Anti-Aging-Creme verlangsamt die Anzeichen der Hautalterung und beugt dem Alterungsprozess vor.* укр. Дослівний переклад: ‘Крем проти старіння сповільнює ознаки старіння шкіри та запобігає процесу старіння’. Переклад із вилученням: ‘Крем проти старіння сповільнює ознаки старіння шкіри’. У цьому випадку вилучено частину ‘запобігання процесу старіння’ як таку, що дублює зміст ‘сповільнення ознак старіння’. Це вилучення дозволяє уникнути тавтології, зберігаючи основний зміст речення і відповідність мовним нормам української мови.

Антонімічний переклад – трансформація, при якій створюється заміна ствердної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на ствердну супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної

мови, на одиницю мови перекладу, з протилежним значенням. У англо-українських перекладах ця трансформація застосовується особливо часто, коли в оригіналі негативна форма спожита із словом, що має негативний префікс. Необхідність в антонімічному перекладі виникає тоді, коли виникає необхідність в комплексній лексико-граматичній заміні певного речення, з метою надання перекладу більшої благозвучності [12]. Наприклад: (14) англ. *It is not nonkeratinized cosmetics for hair, be attentive when buying these products* укр. ‘Ця косметика для волосся містить кератин, будьте уважні при покупці цієї продукції’. Як бачимо, в цьому англо-українському перекладі ця трансформація застосовується, бо в оригіналі заперечна форма вжита зі словом, що має негативний префікс *it is not nonkeratinized*, що дослівно можна перекласти як ‘не некератизований’, але в українській мові це звучить неприродно, тому був використаний антонімічний переклад. (15) нім. *Die Hautcreme ist nicht unwirksam gegen feine Fältchen* укр. Дослівний переклад: ‘Цей крем для шкіри не є неефективним проти дрібних зморшок’. Переклад з антонімічною трансформацією: ‘Цей крем для шкіри є ефективним проти дрібних зморшок’. У цьому випадку вислів *nicht unwirksam* ‘не неефективний’ перетворюється на ‘ефективний’. Це спрощує фразу, робить її більш природною для української мови.

У процесі перекладу лексичних одиниць у науково-технічному тексті часто використовують прийом смислового розвитку. Сутність цього прийому полягає в тому, що при перекладі використовується слово чи словосполучення з іншим смисловим відтінком, значення якого є логічним розвитком значення перекладної одиниці. Процес смислового розвитку можна розбити на декілька етапів: сприйняття загального контексту, уточнення значень окремих слів, перевірка на відповідність контексту, побудова логічних ланцюжків, вибір відповідного варіанта, перевірка вибраних слів у загальному контексті [37, 244 с.].

Для передачі одного й того самого змісту засобами іншої мови часто немає значення, якою формою слова буде виражено зміст. Предмет може бути

замінений його ознакою, процес – предметом, ознака – предметом і т. ін. Тобто прийом смислового розвитку використовують для більш поглибленого смислового тлумачення тієї чи іншої лексичної одиниці або словосполучення [21, с. 319]. Наприклад: (16) англ. *This cream alone can substitute all your serums* укр. ‘Цей крем без додаткових засобів може замінити всі ваші сироватки’. Наведений приклад ілюструє перифрастичну заміну прикметника *alone* ‘сам’ на більш описовий фрагмент тексту: без додаткових засобів. (17) нім. *Diese Behandlung hilft, die Haut zu erfrischen und das Erscheinungsbild zu verbessern* укр. Дослівний переклад: ‘Це лікування допомагає освіжити шкіру та покращити зовнішній вигляд’. Переклад зі смисловим розвитком: ‘Ця процедура сприяє відновленню шкіри та покращує її тонус’. У цьому випадку слово *erfrischen* ‘освіжити’ замінено на ‘відновити’, оскільки саме це слово більш точно передає ідею тривалого позитивного впливу на стан шкіри, а не лише короткочасного ефекту. Так само *Erscheinungsbild verbessern* ‘покращити зовнішній вигляд’ було змінено на ‘покращує тонус’, оскільки цей вираз у контексті естетичної медицини може позначати саме підтягнення та загальне покращення якості шкіри, що відповідає загальному сенсу тексту.

3.2 Особливості перекладу термінів-абревіатур

Абревіатура у мовознавстві (італ. *abbreviatura*, від лат. *abbreviatio* ‘скорочення’) – мовна одиниця, утворена внаслідок абревіації. Залежно від компонентів (скорочених частин вихідного слова чи словосполучення) розрізняють декілька типів абревіатур: а) буквені, або літерні, складаються з початкових букв вихідного словосполучення, вимовляють за назвами літер: *APD* – *antiperspirant deodorant* ‘антиперспірант дезодорант’, *CA* – *cosmetic acupuncture* ‘косметична акупунктура’, *UV* – *Ultraviolettstrahlung* ‘ультрафіолетове випромінювання’; б) звукові — утворені з початкових звуків вихідного словосполучення, вимовляють як звичайне слово: *BOGOF* – *buy one get one free* ‘купи один товар, другий – безкоштовно’, *ELF* – *eyes, lips, face* назва компанії ‘очі, губи, обличчя’; в) складові, або частинкові, — складаються із початкових

складів кожного слова словосполучення: *falsies* – *false lashes* ‘накладні віії’, *Dermabrasion* – *Dermatologische Abrasion* ‘дермабразія’. Традиційно аббревіатури кваліфікують як самостійні слова (іменники), проте не всі аббревіатури-новотвори мають статус слова з його визначальними ознаками (наявність лексичних і граматичних значень, видільність елементів морфемної будови, відтворюваність таких елементів, єдність морфемної будови і значення тощо); за певних умов частина скорочень може набувати ознак слова (лексикалізуватися) лише під час їх використання. Аббревіатури різняться і здатністю виконувати номінативну функцію [17].

Абревіація підпорядковується певним закономірностям і не є довільним процесом. Абревіація – спосіб творення вторинних номінативних одиниць, який розвивається під впливом традиційних способів словотворення, дотримуючись певних законів і вимог. Так, згідно з цими закономірностями, створюються ті новоутворення, які передають найбільшу кількість інформації в конденсованому і, в той же час, доступному вигляді [6, с. 4].

В. Борисов дає наступне визначення: «Абревіація полягає, в першу чергу, в скороченні матеріальної (звукової або графічної) оболонки мовного повідомлення, тобто в раціоналізації використання матеріальної оболонки, насамперед, в комунікативних цілях» [8, с. 60–61]. З цього виходить, що аббревіатура – це скорочене слово, а абревіація – процес утворення скорочених слів, тобто аббревіатур.

І. Бойко виділяє два напрямки класифікації аббревіатур в галузях косметології та естетичної медицини за такими параметрами: 1) семантики (тематичності) та 2) ступенем лексичності (самостійності) [6, с. 4]. Усі види аббревіатур, описані І. Бойко, зображені в додатку Д (див. дод. Д).

Що стосується перекладу аббревіатур, то тут потрібно зазначити, що перекладач може натрапити на певні проблеми. Серед них можна виділити відсутність еквівалентів, наявність аббревіатур, що можуть мати різну вихідну форму, а, як наслідок, і різне значення. Тож процес перекладу аббревіатур представляє певну складність для перекладача. Для правильної передачі певної

аббревіатури, перш за все, потрібно визначити тип аббревіатури, а далі підібрати спосіб її перекладу.

Існує декілька загальноприйнятих способів перекладу скорочень, зокрема аббревіатур, на українську мову [14, с. 56].

1) застосування еквівалентного скорочення мови перекладу. Застосування еквіваленту – найпоширеніший спосіб перекладу аббревіатур: вони, як правило, зафіксовані у словниках. В цій ситуації перекладач має знайти відповідник потрібної мовної одиниці у лексикографічних джерелах та застосувати його у своєму перекладі [14, с. 56]. Наприклад: *FDA (Food and Drug Administration)* ‘УПМ (управління продовольства та медикаментів), *UV (Ultraviolett)* на ‘УФ (ультрафіолетове випромінювання)’.

2) переклад безпосередньо терміна, зашифрованого у скороченні. У випадку коли немає еквіваленту перекладачеві необхідно відтворити безпосередньо термін, що є зашифрованим у скороченні. Для цього необхідно визначити зміст поняття. Терміну потрібно відповідати усім вимогам контексту, зокрема його прагматиці та загальному сенсу. Якщо термін міститься у тексті декілька разів, перекладач також може вигадати власне скорочення [14, с. 58]. Наприклад: *ADR (adverse drug reaction)* ‘побічна дія медикаменту’, *CL (cosmetologist)* ‘косметолог’.

3) запозичення іншомовного скорочення. Цей спосіб застосовується коли така аббревіатура є загальновживаною і фіксованою або при відсутності відповідного еквівалента у мові перекладу. У письмовій речі багатьох індоєвропейських мов існують аббревіатури латинської мови, що не змінюють свою початкову форму під час перекладу [14, с. 59]. Наприклад: *AHAs (alpha hydroxy acids)* ‘АНА (альфа-гідрокислота)’, *HA (hyaluronic acid)* ‘НА (гіалуронова кислота)’, *PRP (Platelet-Rich Plasma)* ‘терапія PRP’.

4) транскодування. Поділяється на транскрибування або транслітерування [14, с. 72–73]. При транслітерації літери однієї мови передаються літерами іншої: *SPF (sun protection factor)* ‘СПФ (фактор захисту від сонця)’. При

транскрибуванні передається звукова форма слова: *PURA (puva therapy)* ‘ПУВА терапія’.

5) описовий метод перекладу. Фактично цей спосіб не є безпосередньо перекладом, а більш-менш розлогим тлумаченням значення англомовного слова, тобто його розгорнуте пояснення, що інколи може бути досить довгим [14, с. 64–65]. Наприклад: *D&C color (drug and cosmetic color)* ‘кольори, вибрані з сертифікованого переліку, затвердженого для використання в медичній та косметичній продукції’, *DUV laser (deep-ultraviolet laser)* ‘ультрафіолетовий лазер на основі двовимірного фотонного кристала’, *PRP (Platelet-Rich Plasma)*, ‘плазма, збагачена тромбоцитами, що використовується в косметологічних процедурах для відновлення шкіри’.

6) створення нового скорочення мовою перекладу. Інколи, при відсутності еквіваленту у мові перекладу, перекладач може вигадати власне скорочення. Такий спосіб передбачає переклад вихідної форми англійської скороченої лексичної одиниці і створення, відповідно до граматичних правил української мови, нового скорочення [14, с. 81]. Наприклад: *INCI (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients)* ‘МНКБ (міжнародна номенклатура косметичних брендів)’, *ASPS (American Society of Plastic Surgeons)* ‘АТПХ (американське товариство пластичних хірургів)’.

3.3 Граматичні трансформації під час перекладу термінів естетичної медицини та косметології

Задля вирішення вищезгаданих труднощів, в процесі перекладу застосовуються також граматичні трансформації, з метою здійснення структурних перетворень у реченні у відповідності до норм мови перекладу. М. Шемуда вважає, що переклад з однієї мови на іншу неможливий без граматичних трансформацій. Граматичні трансформації – це в першу чергу перебудова речення (зміна його структури) і всілякі заміни – як синтаксичного, так і морфологічного порядку [42].

Існує безліч класифікацій граматичних трансформацій, які базуються на чотирьох основних елементах: об'єднанні, членуванні речень та граматичних замінах. Л. Науменко та А. Гордєєва класифікують граматичні трансформації наступним чином [34, с. 32]: внутрішній поділ, зовнішній поділ, внутрішня інтеграція, зовнішня інтеграція, зміна порядку слів, компенсація.

Усі вище зазначені види трансформацій застосовуються при перекладі термінів естетичної медицини та косметології. Розберемо внутрішній поділ. Цей прийом являє собою перетворення простого речення на складнопідрядне або складносурядне речення під час перекладу з іноземної мови [34, с. 28]. Наприклад: (16) англ. *In less obvious news, however, Grossman recently alerted us to a hidden downside of maximizing the mouth.* укр. 'У нещодавньому інтерв'ю, Гроссман попередив пацієнтів, що збільшення губ має один прихований недолік'. Як бачимо із наведеного прикладу, під час перекладу речення з англійської мови застосована дана трансформація в результаті чого ми отримали складнопідрядне речення з підрядною обставинною частиною. Такий прийом може бути використаний з метою більш доцільного звучання у мові реципієнта. Маючи логічний зв'язок перекладені подібним методом речення є більшою мірою адаптовано до мовної культури. (18) нім. *Die Behandlung wird mit modernster Technologie durchgeführt und erzielt beeindruckende Ergebnisse.* Переклад на українську з використанням внутрішнього поділу: 'Процедура проводиться за допомогою найсучасніших технологій, і вона дає вражаючі результати'. У цьому прикладі просте німецьке речення було перетворено на складносурядне речення в українській мові, де чітко відокремлені дві частини – процес лікування та його результати.

Зовнішній поділ – це поділ складного речення на декілька простих під час перекладу з іноземної мови [34, с. 28]. Наприклад: (19) англ. *But the procedure is not permanent, and you'll need to get future injections to maintain the lip fullness the filler creates* укр. 'Але процедура збільшення губ не довготривала. В майбутньому вам потрібно буде робити ін'єкції, щоб підтримувати об'єм губ, який створює філер'. Аналізуючи наведений приклад, можна дійти висновку, що

зовнішній поділ застосований з метою акцентування уваги на конкретному факті. Варто зауважити, що дана граматична трансформація застосовується для симпліфікації речень, розміщуючи смислові акценти синтаксично складних речень під час перекладу з англійської мови. (20) нім. *Die Behandlung mit Laser-Technologie verbessert das Hautbild, reduziert Falten und verleiht der Haut ein frisches, jugendliches Aussehen* укр. ‘Лікування за допомогою лазерних технологій покращує стан шкіри. Воно зменшує зморшки і надає шкірі свіжий, молодий вигляд’. У цьому прикладі складне німецьке речення було поділено на два простих українських речення, що дозволило чітко розділити різні аспекти описаного процесу, покращуючи сприйняття тексту на українській мові.

Внутрішня інтеграція – це спосіб перекладу складнопідрядного чи складносурядного речення простим реченням [34, с. 30]. Наприклад: (21) англ. *Most fillers use hyaluronic acid, which helps control lip volume, reduces bruising, and leaves you with great results that last longer* укр. ‘Більшість філерів зроблені на основі гіалуронової кислоти. Вона допомагає контролювати об’єм губ, зменшує синці та забезпечує чудові результати, які зберігаються довше’. У наведеному прикладі внутрішня інтеграція спостерігається в членуванні речення на два простих повноцінних речення, в яких присутні як підмет, так і присудок. Дана трансформація полегшила сприйняття інформації читачу, а також зробила акцент на останньому реченні. При перекладі подібні речення спрощуються і наближаються до норм українського синтаксису. (22) нім. *Die Anwendung der modernen Technologie in der ästhetischen Medizin verbessert das Hautbild, da sie die Hautstruktur stärkt und die Zellen regeneriert* укр. ‘Застосування сучасних технологій в естетичній медицині покращує стан шкіри, зміцнюючи її структуру та сприяючи регенерації клітин’. В цьому випадку складнопідрядне німецьке речення було перетворено в одне просте українське речення, де сенс був збережений, але структура речення значно спрощена.

Зовнішня інтеграція – це спосіб перекладу, під час якого два чи більше простих речення об’єднуються в одне складне [34, с. 30]. Наприклад: (23) англ. *The lashes need to be cleaned of all makeup, skincare and sebum. They’re wiped*

with a gentle cleanser укр. 'Віі необхідно очистити від залишків макіяжу, засобів догляду за шкірою та себума, тому їх очищають м'яким засобом для вмивання'. Як бачимо, два простих речення об'єднались в одне складнопідрядне речення зі сполучником «тому», які наразі являють собою цілісну й лаконічну структуру. (24) нім. *Die Hautbehandlung mit Laserstrahlen ist effektiv. Sie hilft, die Haut zu verjüngen und das Erscheinungsbild zu verbessern* укр. 'Лікування шкіри лазерними променями є ефективним, оскільки воно допомагає омолодити шкіру та покращити її зовнішній вигляд'. У цьому випадку два простих німецьких речення при перекладі з'єднані в одне складне українськи, що дозволяє зберегти зміст і зробити переклад більш стислим.

Зміна порядку слів – це трансформація, за допомогою якої у перекладеному реченні змінюється порядок слів порівняно з реченням оригіналу відповідно до норм синтаксису мови, якою відбувається переклад [34, с. 27]. Українська мова є більш гнучкою ніж англійська, це пояснюється тим, що в ній інформація міститься у закінченнях іменників, дієслів чи прикметників, а не у фіксованому порядку речень, як в англійській. При перекладі на англійську мову з української, наприклад, слід притримуватись порядку слів, який є звичним для мови реципієнту. Наприклад: (25) англ. *When it comes to the density, curl, and length of your extensions, you'll want to work with your tech to figure out which is the best option for you* укр. 'Вам та Вашему майстру потрібно буде підібрати такий варіант, щоб густота, завитки і довжина нарощених вій ідеально Вам підходила'. Переклад оригінального речення українською мовою починається із займенника на відміну від англійського речення. (26) нім. *Die Anwendung von Hautpflegeprodukten nach der Behandlung fördert Regeneration* укр. 'Регенерації сприяє застосування засобів догляду за шкірою після процедури'. У цьому прикладі в порядку слів у перекладі була змінена структура для дотримання природного синтаксису української мови, де 'регенрація' ставиться на початок, а в оригіналі в кінці речення.

Компенсація – спосіб перекладу, при якому елементи змісту оригіналу, що були втрачені при перекладі, передаються в тексті якимось іншим засобом,

причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі. [26, с. 166]. Наприклад: (27) англ. *Go beyond makeup* укр. 'Виходьте за межі буденного макіяжу'. (28) нім. *Die Behandlung mit Hyaluronsäure verjüngt die Haut und lässt sie strahlen* укр. 'Процедура з використанням гіалуронової кислоти омолоджує шкіру, додає їй здорового сяйва'. У цьому прикладі, хоча й був застосований дослівний переклад фрази *die Behandlung mit Hyaluronsäure* 'лікування/процедура з гіалуроновою кислотою', частина змісту з виразом *lässt sie strahlen* 'дає їй сяяти' була компенсована більш загальним варіантом в українському перекладі 'додає їй здорового сяйва'. Це зберігає основний зміст, але уникає буквального перекладу, який би був менш природним для української мови.

Висновки до розділу 3

1. Трансформації – основна складова більшості перекладених текстів. Потреба в трансформаціях полягає насамперед через певні відмінності у системах двох мов, що у свою чергу вимагає від перекладача якісно здійснювати численні та різноманітні міжмовні перетворення. При цьому текст перекладу має бути максимально наближений до оригіналу та містити усю інформацію, викладену у вихідному тексті, при суворому дотриманні норм мови перекладу.

2. Було з'ясовано, що словниковий запас мови безперервно поповнюється новими аббревіатурами, тому при їх перекладі перекладач може зіштовхнутися з певними проблемами. Серед них відсутність еквівалентів аббревіатур, наявність аббревіатур, що можуть мати різну вихідну форму, а, як наслідок, і різне значення. З типів аббревіатур виділяють: а) буквені, або літерні; б) звукові; в) складові, або частинкові. Також, існують два напрямки класифікації аббревіатур в галузях косметології та естетичної медицини за такими параметрами: 1) семантики (тематичності) та 2) ступенем лексичності (самостійності). До загальноприйнятих способів перекладу скорочень, зокрема аббревіатур, на українську мову відносять: 1) застосування еквівалентного скорочення мови перекладу; 2) переклад безпосередньо терміна, зашифрованого у скороченні; 3)

запозичення іншомовного скорочення; 4) транскодування; 5) описовий метод перекладу; 6) створення нового скорочення мовою перекладу.

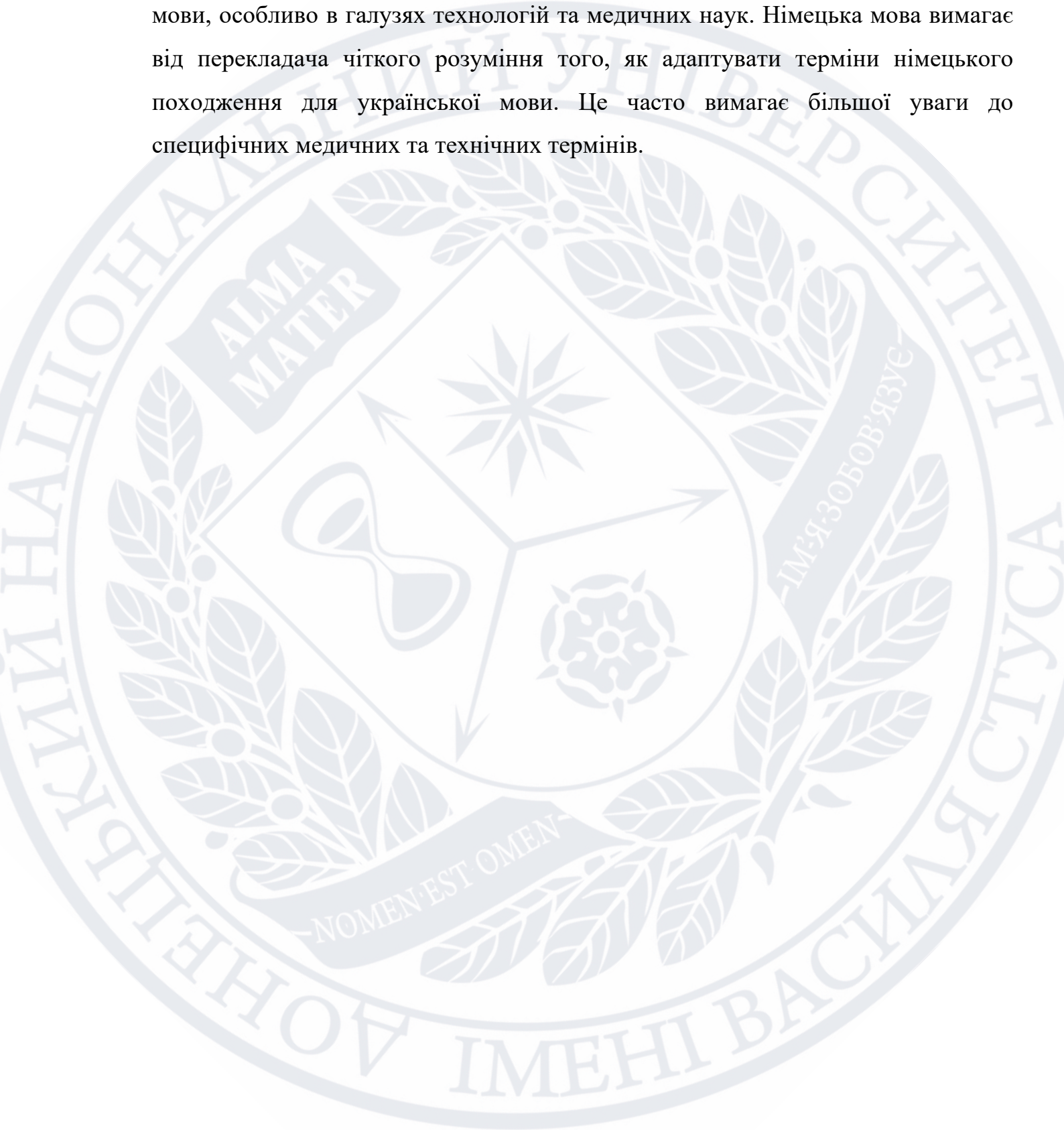
3. Було розглянуто 6 типів граматичних трансформаций: внутрішній поділ, зовнішній поділ, внутрішня інтеграція, зовнішня інтеграція, зміна порядку слів, компенсація. Усі вище зазначені види трансформацій застосовуються при перекладі термінів естетичної медицини та косметології.

4. Перекладацькі трансформації та стратегії можуть відрізнятися при перекладі з англійської на українську та з німецької на українську через низку факторів, таких як мовні особливості, культурні відмінності, граматичні структури та лексична багатозначність. Однак, попри ці відмінності, загальні принципи перекладу залишаються схожими.

По-перше, при перекладі з англійської на українську важливим є врахування відмінностей у побудові речень (наприклад, конструкції з допоміжними дієсловами або пасивні конструкції). Німецька мова, на відміну від англійської, має складнішу граматику, де присутня зокрема система відмінків і складніша структура речення (наприклад, вживання дієслова в кінці речення в підрядних конструкціях). При перекладі з німецької на українську можуть виникнути труднощі з вибором правильного порядку слів, що вимагає змін у синтаксисі, наприклад, перенесення дієслова або перетворення складних конструкцій на прості.

По-друге, англійська має велику кількість запозичень з латини, греки, а також іноді з інших європейських мов, що впливає на її лексичну складність. Тому при перекладі з англійської на українську часто використовуються слова з широким значенням, які можуть мати низку синонімів. Для англійських термінів, зокрема в галузях науки, техніки та медицини, зазвичай використовуються прямі відповідники, при їх наявності в українській мові. Німецька мова має велику кількість складених слів, що може ускладнити переклад на українську, оскільки необхідно одне німецьке слово може перекладатись декількома українськими, іноді варто використовувати такі перекладацькі методи як, наприклад, описовий метод або внутрішній поділ.

По-третє, англійська мова – мова міжнародного спілкування, що полегшує переклад на українську через загальне поширення англійських термінів в інші мови, особливо в галузях технологій та медичних наук. Німецька мова вимагає від перекладача чіткого розуміння того, як адаптувати терміни німецького походження для української мови. Це часто вимагає більшої уваги до специфічних медичних та технічних термінів.

ВИСНОВКИ

1. У ході проведеного дослідження було розкрито сутність понять «термін», «термінологія», «терміносистема». У сучасній лінгвістиці термін визначається як слово або словосполучення, яке точно й однозначно визначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо. Іншими словами, терміни – це слова або словосполучення, які служать для позначення у мові спеціальних понять у тій чи іншій галузі. Далеко не кожне слово може стати терміном, саме тому у термінів є певні вимоги, а саме: системність, однозначність, вмотивованість, точність, відсутність синонімів.

Термінологія (лат. *terminus* ‘кордон’, ‘межа’ і грец. *logos* ‘слово’, ‘вчення’) – сукупність термінів певної галузі знання. Головне питання термінології – це сутність терміну.

Терміносистема – це система термінів у певній галузі, підгалузі наукового або технічного знання, що обслуговує наукову теорію або наукову концепцію. У процесі формування будь-якої терміносистеми наявні три етапи формування й функціонування. Перший етап – це перехід від етапу відсутності теорії до стану її формування, тобто перехід від неупорядкованої сукупності термінів до терміносистеми, наприклад, класифікація тварин і рослин шведського природознавця К. Ліннея. Другий етап – це зростання обсягу знань в межах прийнятої теорії, наприклад, збагачення терміносистем технічних наук, коли з’являються нові машини, прилади. Третій етап – це зміна теорії і, як наслідок, зміна терміносистеми. Спочатку нову теорію описують термінами попередньої теорії, потім впроваджуються нові терміни, що відображають нові поняття. Таким чином формують систему понять нової теорії, і кожне місце в цій новій системі посідає певний новий термін, а у сукупності з’являється нова терміносистема. Частину термінів попередньої терміносистеми залишають. Але вони вже пов’язані з новими поняттями, а решту термінів більше не вживають.

Відмінність термінології від терміносистеми полягає в тому, що термінології – природньо сформовані сукупності термінів певних областей знання чи їх фрагментів, тобто власне термінологія, а терміносистеми –

упорядковані термінології з фіксованими відносинами між названими цими термінами поняттями.

2. Фахову мову галузей естетичної медицини та косметології умовно можна розділити на три частини: наукова, професійна і побутова. Чітко визначена термінологія забезпечує її успішне та ефективне функціонування. Характерними рисами англійської фахової мови можна назвати: вживання дієслів у теперішньому часі та у формі інфінітива, домінування іменників у фахових текстах, часте вживання прикметників, висока частотність дієприкметників і дієприслівників.

3. Характерними рисами німецької фахової мови є: складні терміни та конструкції. Німецька мова характеризується активним використанням складених слів (*Komposita*), де два або більше коренів об'єднуються для створення нових термінів, що вказують на специфічні явища або процеси. Це особливо помітно в медичних та косметологічних термінах, де часто вживаються складні терміни, що включають лексеми з латинської, грецької, англійської мов; це забезпечує адекватне сприйняття термінів на міжнародній арені при комунікації фахівців з різних країн німецькою мовою.

Вживання пасивних конструкцій, що характерно для науково-технічного стилю. Це забезпечує об'єктивність викладу інформації, а також підкреслює процес або результат дії, а не суб'єкта, який її виконує.

Часте використання займенників і вказівних займенників для уточнення контексту або деталей, що важливо для точності передачі інформації в медичних текстах.

4. Структурний і семантичний аналіз терміносистеми довів, що найпоширенішим словотвірним способом в англійській мові є морфологічний, а семантичні зв'язки між різними термінологічними одиницями, реалізуються за допомогою синонімічних (*make-up – visage*) і антонімічних (*normal skin type – oily skin type*) пар і рядів. Похідні слова-терміни представляється доцільним диференціювати за типом дериваційної моделі. Похідні слова-терміни складають 21% з усієї вибірки, всього було досліджено 44 з 200 одиниць (див. дод. В).

Складні слова терміни становлять найменшу частину вибірки – 15%, що складає 31 одиницю (див. дод. В). Терміни, які були утворені за допомогою префіксального способу становлять 15% (30 лексичних одиниць) (див. дод. Г).

Термінів, утворених за способом суфіксальної деривації всього 24 одиниці або 12% (див. дод. Г). Серед префіксальних дериватів продуктивними є терміни, які мають схильність до сполучуваності з основами іменникового та дієслівного типу.

У суфіксальному утворенні домінують суфікси: *-(t)ion* (21 одиниця), і *-er* (11 одиниць), *-or* (2 одиниці): *transplantation* ‘трансплантація’; *filler* ‘філер’; *activator* ‘активатор’. У префіксальному утворенні, у свою чергу, домінують наступні префікси: *de-* (4 одиниці), *un-* (4 одиниці), *in-* (6 одиниць), *non-* (2 одиниці): *depigmentation* ‘депігментація’, *uncover* ‘знімати’, *injectable filler* ‘філер для ін’єкцій’, *nonkeratinized* ‘без кератину’.

Проведений аналіз емпіричного матеріалу дослідження доводить, що найпоширенішим засобом є афіксація у площині прикметниково-іменникового словоскладання. Було зафіксовано 4 основні типологічні груп: прості терміни (*blush* ‘рум’яна’, *cream* ‘крем’, *lotion* ‘лосьйон’), складні терміни (*eyeshadow* ‘тіні для повік’, *eyeliner* ‘підводка для очей’), терміни-словосполучення (*facial artery* ‘лицева артерія’, *organic cosmetics* ‘органічна косметика’) і терміни-аббревіатури (*hyaluronic acid* (НА) ‘гіалуронова кислота’, *polyacrylamide* (РА) ‘поліакриламід’). Було виявлено 80 термінів-словосполучень, що становить 39%. Терміни-аббревіатури становлять лише 10%, а саме - 20 лексичних одиниць.

5. Основними способами поповнення сучасної медичної німецькомовної терміносистеми є: 1) запозичення термінів з інших мов, особливо англійської, оскільки вона є глобальною мовою в науковому та медичному спілкуванні; 2) для утворення складних термінів використовується поєднання коренів, суфіксів і префіксів; 3) створення нових термінів для опису нових технологій, методів або процедур в косметології. Основними засобами термінотворення є морфологічний, синтаксичний та морфолого-синтаксичний. Найбільш продуктивним способом морфологічного термінотворення вважаються

суфіксація, префіксація та конверсія; у синтаксичному термінотворенні найбільш типовими є словосполучення, у яких в ролі означення можуть виступати як іменник так і прикметник. У морфологосинтаксичному термінотворенні основну роль відіграє осново- чи словоскладання.

На лексико-семантичному рівні синонімічні медичні терміни були поділені на еквівалентні та інтерпретаційні за ознакою тотожності чи відмінності. До першого типу синонімів відносять звуковий комплекс. Тобто, цей тип синонімів включає терміни, що мають однакове значення, але різне звучання або походження, вони характеризуються еквівалентністю понять. Другий тип синонімів відображає ознаки різних мотивів у звуковому оформленні. У цьому випадку синоніми відображають різні підходи до опису однієї ознаки, але з іншими акцентами або деталями.

Ці приклади ілюструють різні підходи до відтворення тих самих медичних понять: еквівалентні синоніми мають майже повну смислову ідентичність, тоді як інтерпретаційні синоніми додають описові або розширені значення для легшого розуміння.

6. Широко при перекладі текстів з термінами галузей естетичної медицини та косметології застосовуються перекладацькі трансформації (як граматичні, так і лексичні). Перекладацькі трансформації та стратегії можуть відрізнятися при перекладі з англійської на українську та з німецької на українську через низку факторів, таких як мовні особливості, культурні відмінності, граматичні структури та лексична багатозначність. Однак, попри ці відмінності, загальні принципи перекладу залишаються схожими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айвазові Н. М. Когнітивні засади створення екологічного термінологічного словника-мінімуму. *Проблеми української термінології: міжнар. наук. конф.* Львів, 2012. С. 58–61.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. Львів : «Просвещение», 1973. 303 с.
3. Бицко А. А. Іменники-юкстапозити в медичній терміносистемі, 2019. 86 с.
4. Бойко І. І. Аббревіація як спосіб творення термінів в галузях естетичної медицини та косметології. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2015. Вип. 5. Т. 2. С. 3–8.
5. Бойко І. І. Англійська термінологія косметології та естетичної медицини: генеза, структура, семантика, прагматика: дис. канд. філол. наук. Львів, 2019. 268 с.
6. Валецька В. В. Німецькомовні терміни галузі реабілітації. MS thesis. Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 73 с.
7. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова: навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2008. 137 с.
8. Васенко Л. А. Прикладне термінознавство: навч. посібник. Ч. 1. Харків : НТУ «ХПІ», 2003. 146 с.
9. Васенко Л. А. Фахова українська мова. Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
10. Види трансформацій при перекладі, трансформації при перекладі і практика перекладу. URL: <https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=159963> (дата звернення 27.09.2022)
11. Власенко Є. О. Прагматичні аспекти вживання аббревіатур в англійських економічних текстах та засоби їх відтворення в українській мові. Полтава: Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій, 2020. 105 с.
12. Воскресенська О. Вплив реклами на підсвідомість споживача, 2020. 278 с.

13. Высоцкая Т. Н. Термин как основная единица мета языка терминологического исследования. Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія «Мовознавство». Дніпро, 2012. Вип. 18. С. 47–52.

14. Гапонова Л. Є. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2012. 112 с.

15. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. К.: КМ Academia, 2000. 216 с.

16. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія, 2017. 107 с.

17. Електронна версія «Великої української енциклопедії». Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» за участі Інституту програмних систем НАН України, 2015-2022. URL: https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%B1%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D1%83_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%96 (дата звернення 20.10.2022)

18. Животова В. С., Залужна О. О. Структурні особливості термінологічних одиниць в англійськомовному професійному дискурсі косметології та естетичної медицини. *Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету*, 2024. С. 37–40.

19. Закалюжний М. М., Паласюк Г. Б. Латинська мова і основи медичної термінології, 2004. 98 с.

20. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія: *Англо-український словник.: Довідкове видання*. Нова Книга, 2010.

21. Збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи». Полтава: Вид-во “Астроя”, 2019. 460 с.

22. Зелінські Т. В. Термінологія індустрії краси: функціональний та перекладознавчий аспекти. Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2020. 71 с.

23. Калита А. А., Лазуренко Д. А. Роль перекладацьких трансформацій у перекладі англомовних науково-технічних текстів українською мовою. Київ: Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського. 2018. С. 317–321.

24. Карабан В. І. Переклад англійської наукової та технічної літератури. Вінниця : Нова кн., 2004. 575 с.

25. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства: навч. пос. К. : УМК ВО, 1989. 104 с.

26. Кобякова И. К., Швачко С. А. Введение в сравнительную типологию номинативных и коммуникативных единиц английского, русского и украинского языков. Суми, 2017. 199 с.

27. Ковалів Ю. І. Семантика. Літературознавча енциклопедія. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 376 с.

28. Коваль А. П. Практична стилістика української мови. Київ : Вища школа, 1987. Вип. 3. 352 с.

29. Косенко А. В. Основні характеристики англійської медичної термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, 2015. С. 68–70.

30. Кочан І. І. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології», 2008. С. 14–19.

31. Кукса В. Сутність фізичної реабілітації. Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2001. С. 46–51.

32. Лавренчук Т. П. Стилiстичнi особливостi публiцистичного стилю. *Сучаснi напрямки досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов: Збірник наукових праць*, 2011. С. 180 –182.

33. Лотка О. М. Англомова термінологія фінансово-економічних взаємин: Автореферат дисертації на здобуття ступеню канд. філол. наук. К. : КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2000. 20 с.

34. Мариненко І. О. Лексикологія української мови. *Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-ге видання.* Київ, 2017. 172 с.

35. *Маріупольський молодіжний науковий форум: традиційні й новітні аспекти дослідження і викладання іноземних мов і літератури: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих учених (28 квітня 2015 р.) / за заг. ред. к.п.н., доцента Кажан Ю.М.* Маріуполь: МДУ, 2015. Частина І. 236 с.

36. Мацюк З. Ф., Станкевич Н. К. Українська мова професійного спілкування. К.: Каравела, 2005. 123 с.

37. Михайленко В. Ф. Публіцистичний стиль як засіб впливу на реципієнта, 2010. 67 с.

38. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.

39. Орешко О. Українська медична термінологія (розвиток і сучасний стан). Брно, 2010. 146 с.

40. Остапенко С. А. Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур, 2016. 300 с.

41. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів, 1994. 216 с.

42. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, 2011. Вип. 20 (73). 492 с.

43. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені Записки*, 2020. 107 с.

44. Рожков Ю. Г. Термін та термінологія. Ветеринарна лексика. *Молодий вчений*, 2016. № 12.1(40). С. 371–386.

45. Скороходько З. Ф. Вопросы перевода английской технической литературы (перевод терминов). К. : Изд-во Киевского ун-та, 1963. 86 с.

46. Снітовська О. Й. Медична термінологія англомовних текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. *Записки з романо-германської філології*, 2017. С. 113–123.

47. Стегніцька Л. В. Розвиток і становлення англійської медичної термінології. В аспекті мовної періодизації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 40(2). С. 81–85.

48. Федоренко О. І. Науково-технічний переклад : навч. посіб. Тернопіль: видавництво Карп'юка, 2002. 288 с.

49. Чумак Р. О. Розвиток медичної термінології в німецькій мові. *Кваліфікаційні магістерські роботи*, 2024. 82 с.

50. Шемуда М. Г. Граматичні трансформації при перекладі англомовного художнього роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті» на українську мову. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Острог, 2013. Вип. 39. С. 116–118.

51. Янков А. В., Зацний Ю. А. Історично-етимологічні параметри елементів медичної терміносистеми. *Філологічні трактати*. Суми : Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015. Вип. 7. С. 37–43.

52. Barel A. O., Paye M., Maibach H. I. Handbook of Cosmetic Science and Technology. Third Edition. New York: Informa Healthcare USA, Inc., 2009. 887 p.

53. Chomsky N. Language and Problems of Knowledge. The Managua Lectures. Cambridge (Mass.); L., 1988. 205 p.

54. Costa R. Plurality of Theoretical Approaches to Terminology. Modern Approaches to Terminological Theries and Applications / ed. Heribert Picht. Bern: Peter Lang AG; International Academic Publishers, 2006. P. 71–90.

55. Friedland A. Medizinische Fachsprache. Charité – Universitätsmedizin. Berlin. 2015. 79 S.

56. Karenberg A. Fachsprache Medizin im Schnellkurs für Studium und Praxis. Schattauer Verlag. Stuttgart. 2006. 239 S.

57. Kilian U. Duden - Wörterbuch medizinischer Fachbegriffe:[das Standardwerk für Fachleute und Laien; der aktuelle Stand der medizinischen Terminologie]. Dudenverl., 2014. 864 S.

58. Waltraut F. Dubé. Medieval Medicine in Middle High German Epics. Indiana University. 1981. 590 p.

59. Winkelmann A. Von Achilles bis Zuckerland. Eigennamen in medizinischer Fachsprache. Bern Huber. 2004. 289 S.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

60. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К. : Перун, 2005.

61. Словник медичинських термінів. URL: <http://www.lib.ru/NTL/MED/> (дата звернення 12.01.2022)

62. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення 12.01.2022)

63. Michalun Natalia, Michalun Maria Varinia. Skin care and cosmetic ingredients dictionary. Third Edition.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Amit L. Shaping Lips with Fillers. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4645142/>

65. DocDermед. ‘Faltenunterspritzung München’
URL: <https://docdermed.de/hyaluron-muenchen/faltenunterspritzung/#:~:text=Die%20Faltenunterspritzung%20mit%20Hyaluron%20bietet,Fokus%20auf%20M%C3%BCnchen%20und%20Umgebung.>

66. Glamour magazine ‘Natural vs synthetic: what do these terms really mean and which is better for our skin?’. URL: <https://www.glamourmagazine.co.uk/article/difference-between-natural-and-synthetic-skincare>

67. Hedy Marks. Lip Augmentation. URL: <https://www.webmd.com/beauty/cosmetic-procedures-lip-augmentation>

68. Recreate yourself '10 Essential Makeup Brushes for Every Beginner's Collection'. URL: <https://www.ry.com.au/ontrend/news/10-essential-makeup-brushes-beginners/>

69. Skin center of South Miami "The Importance of Facials and Skin Care". URL: <https://www.skincenterofsouthmiami.com/2018/06/the-importance-of-facials-and-skin-care/>

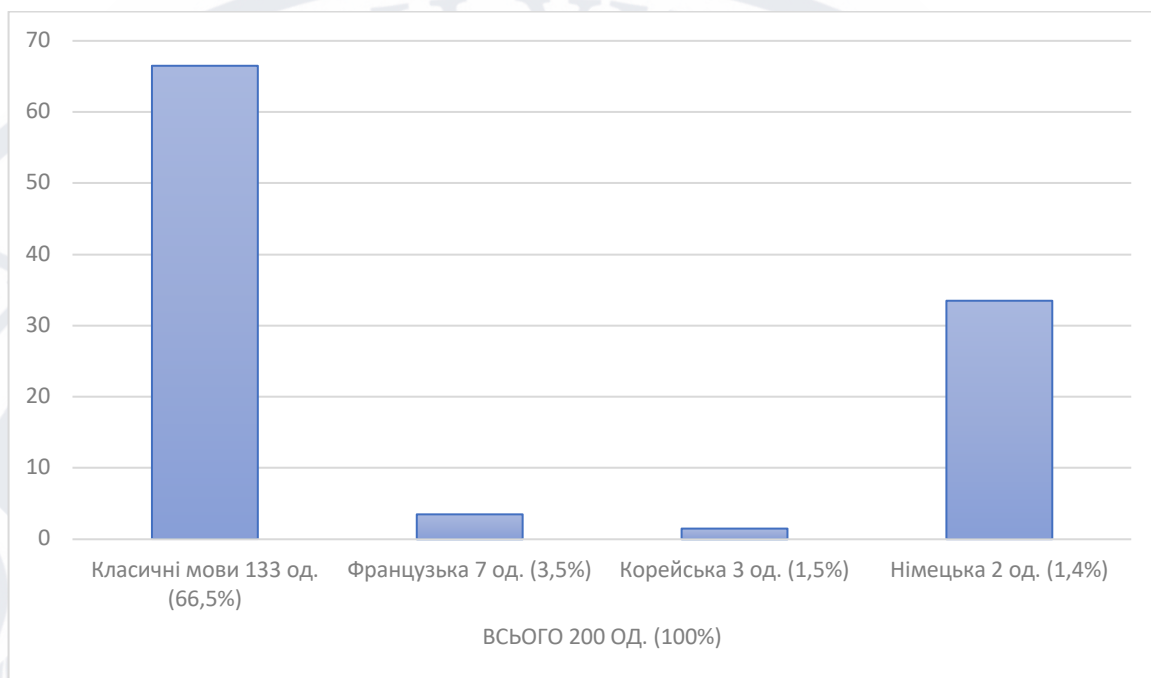
70. The teen magazine. URL: <https://www.theteenmagazine.com/everyday-makeup-routine>

71. Vichy. 'Gesunde Haut – Wo liegt das Geheimnis?' URL: <https://www.vichy.ch/de-ch/expertentipps/gesichtspflege/gesunde-haut-wo-liegt-das-geheimnis#:~:text=Eine%20regelm%C3%A4%C3%9Fige%20und%20sorgf%C3%A4ltige%20Reinigung,Talg%20in%20den%20Poren%20ab>

72. Wedbook Different Types Of Makeup Techniques, Styles, & Products. URL: <https://wedbook.in/makeup/types-of-makeup-techniques-styles-products/>

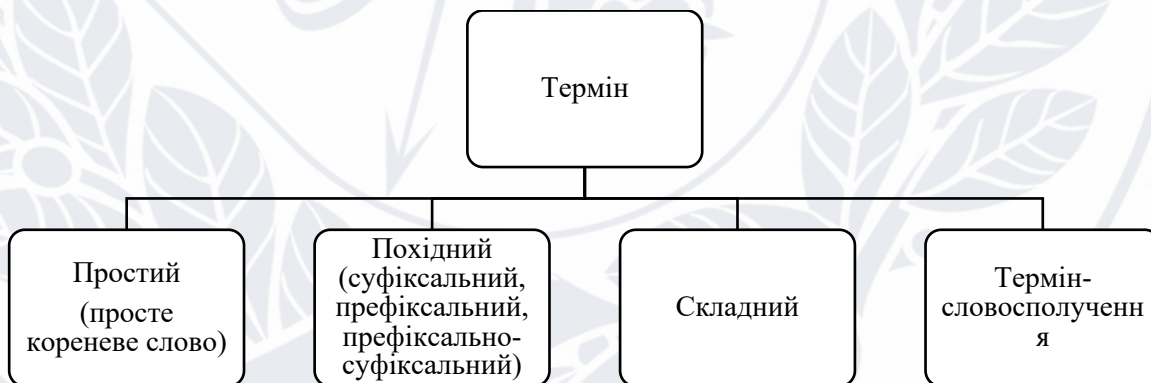
Додаток А

Запозичення термінів з інших мов.

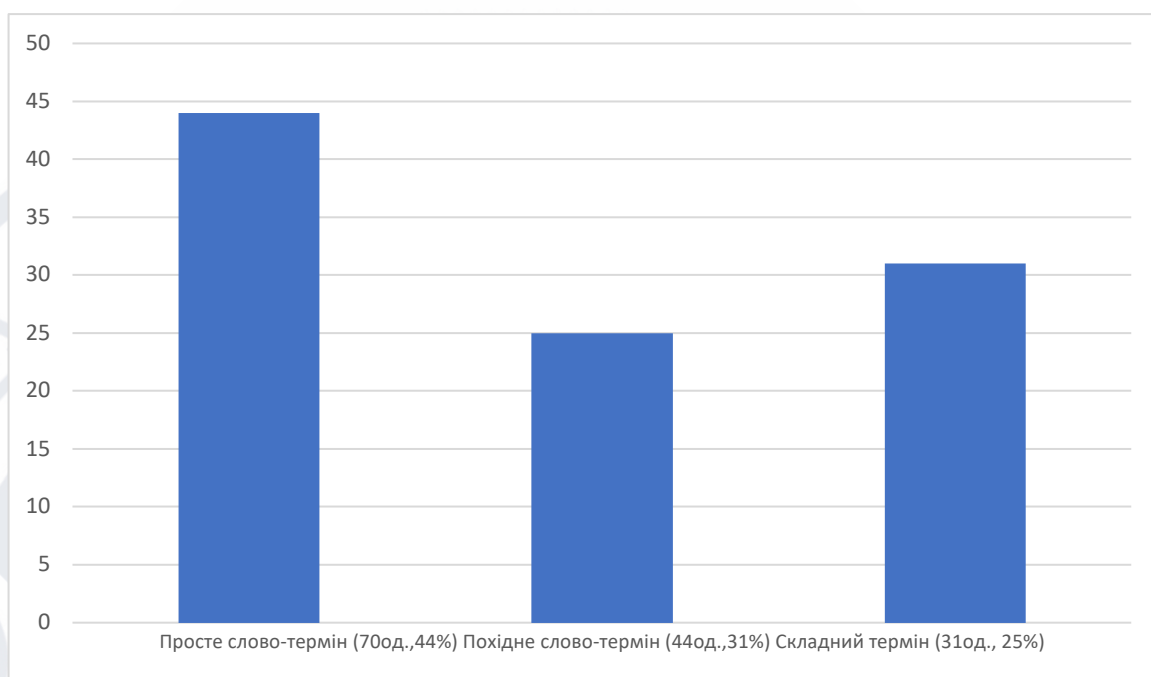

Додаток Б

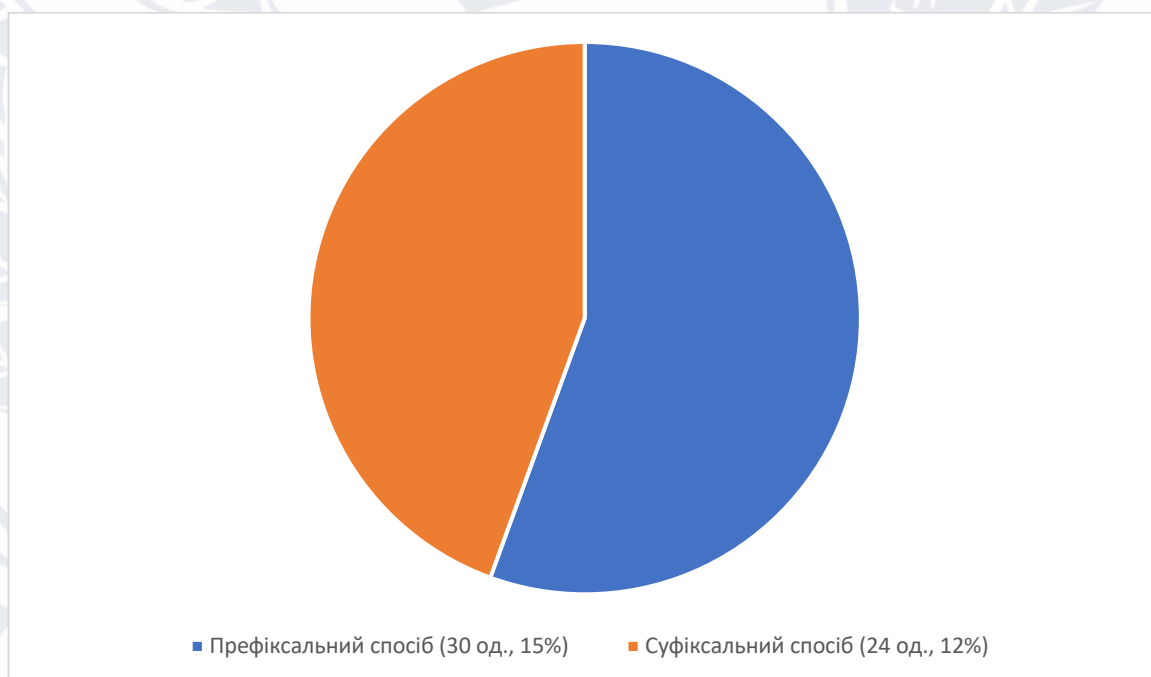
Класифікація термінів за їх структурними типами.

Додаток В
Типи термінів.

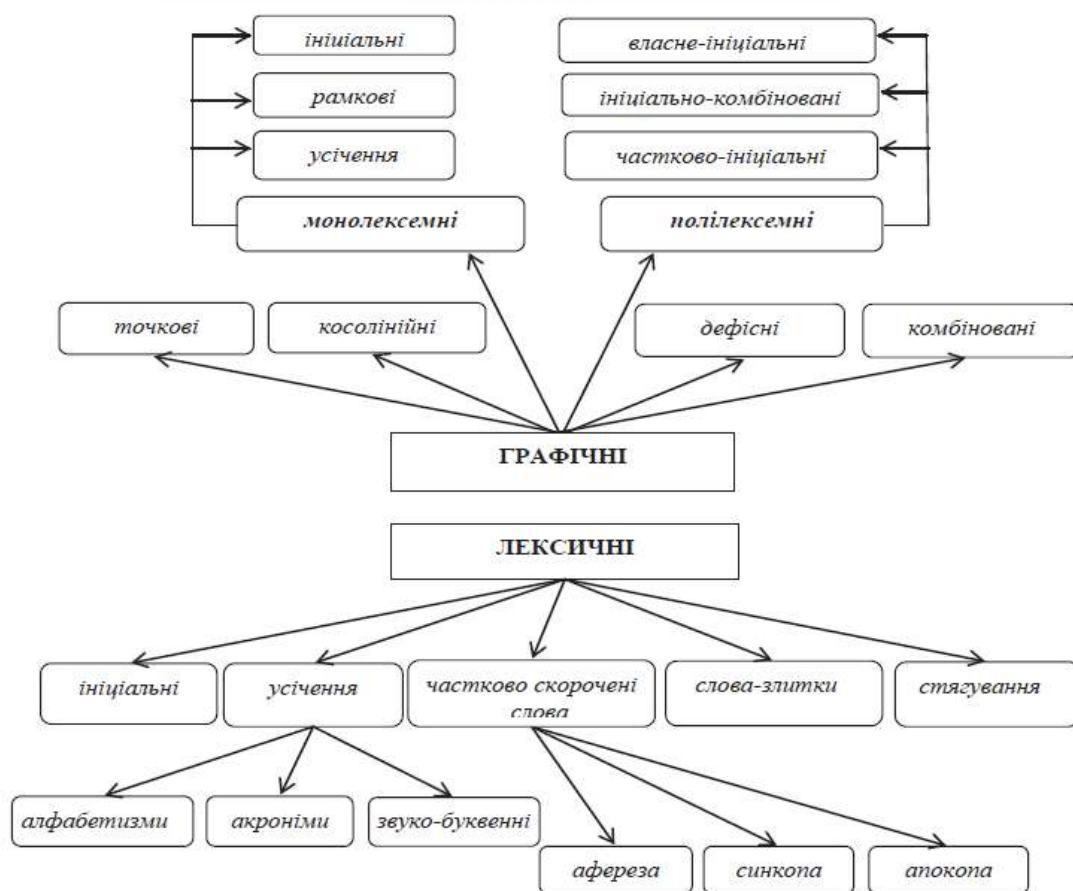

Додаток Г
Типи утворення термінів.

Додаток Д

Види абревіатур, описані Бойко І.І.

Додаток Е

**Англо-український глосарій ключових термінів косметології та
естетичної медицини**

Термін		Переклад
1.	<i>acid</i>	кислота
2.	<i>acne</i>	акне
3.	<i>activator</i>	активатор
4.	<i>ADR (adverse drug reaction)</i>	побічна дія медикаменту
5.	<i>AHAs (alpha hydroxy acids)</i>	АНА (альфа-гідрокислота)
6.	<i>alopecia</i>	алопеція, облісіння
7.	<i>anaesthetic</i>	анестезуючий засіб
8.	<i>anesthesia</i>	анестезія
9.	<i>anti-inflammatory</i>	анти-запальний
10.	<i>APD (antiperspirant deodorant)</i>	антиперспірант дезодорант
11.	<i>aspirin</i>	аспірін
12.	<i>ASPS (American Society of Plastic Surgeons)</i>	АТПХ (американське товариство пластичних хірургів)
13.	<i>augmentation</i>	збільшення
14.	<i>beta hydroxy acid (BHA)</i>	бета-гідроксикислота
15.	<i>blending brush</i>	пензлик для тушовки
16.	<i>BOGOF (buy one get one free)</i>	купи один товар, другий – безкоштовно
17.	<i>boob job</i>	мамопластика (неформальний вираз, іноді образливий: хірургічна операція зі збільшення розміру жіночих грудей)
18.	<i>botox injection</i>	ін'єкція ботоксу
19.	<i>botulinum toxin</i>	ботулотоксин
20.	<i>brow lift</i>	підтяжка брів
21.	<i>butt lift</i>	підтяжка сідниць
22.	<i>cat eye</i>	кошаче око
23.	<i>chemical peel</i>	хімічний пілінг
24.	<i>CL (cosmetologist)</i>	косметолог
25.	<i>cleanser</i>	засіб для очищення шкіри
26.	<i>color repair shampoo</i>	шампунь для фарбованого волосся
27.	<i>concealer</i>	консилер
28.	<i>contour</i>	контуринг
29.	<i>contouring</i>	контуринг (спеціальна техніка макіяжу)
30.	<i>cusion foundation</i>	тональний кушон
31.	<i>D&C color (drug and cosmetic color)</i>	кольори, вибрані з сертифікованого переліку,

		затвердженого для використання в медичній та косметичній продукції
32.	<i>deactivate</i>	деактивувати
33.	<i>depigmentation</i>	депігментація
34.	<i>depilation</i>	депіляція
35.	<i>derma</i>	шкіра
36.	<i>dermabrasion</i>	дермабразія (процедура шліфування шкіри)
37.	<i>dermal fillers</i>	філери для обличчя
38.	<i>dermis</i>	шкіра
39.	<i>DUV laser (deep-ultraviolet laser)</i>	ультрафіолетовий лазер на основі двовимірного фотонного кристала
40.	<i>eau de toilette</i>	парфум
41.	<i>elastin</i>	еластин
42.	<i>ELF (eyes, lips, face)</i>	назва компанії 'очі, губи, обличчя'
43.	<i>epidermis</i>	епідерміс
44.	<i>epilation</i>	епіляція
45.	<i>epithelium</i>	епітелій
46.	<i>excessive sweating</i>	надмірне потовиділення
47.	<i>exfoliator</i>	ексфоліант
48.	<i>facial artery</i>	лицева артерія
49.	<i>facial asymmetry</i>	асиметрія обличчя
50.	<i>facial cosmetic surgery</i>	косметична операція обличчя
51.	<i>facial deformities</i>	деформація обличчя
52.	<i>falsies (false lashes)</i>	накладні віії
53.	<i>fat injections</i>	ін'єкції жиру
54.	<i>FDA (Food and Drug Administration)</i>	УПІМ (управління продовольства та медикаментів)
55.	<i>filler</i>	філер
56.	<i>gynaecomastia</i>	гінекомастія
57.	<i>herpetic reactivation</i>	герпетична реактивація
58.	<i>highlighter</i>	хайлайтер
59.	<i>humectation</i>	зволоження
60.	<i>hyaluronic acid (HA)</i>	гіалуронова кислота
61.	<i>hydration</i>	зволоження
62.	<i>hyperhidrosis</i>	гіпергідроз
63.	<i>hypopigmentation</i>	гіпопігментація
64.	<i>INCI (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients)</i>	МНКБ (міжнародна номенклатура косметичних брендів)
65.	<i>inflammatory</i>	запальний
66.	<i>injectable filler</i>	філер для ін'єкцій
67.	<i>keloids</i>	келоїдний рубець
68.	<i>laser hair removal</i>	лазерна епіляція

69.	<i>laser resurfacing</i>	лазерне шліфування
70.	<i>laser tattoo removal</i>	лазерне видалення татуювань
71.	<i>laser therapy</i>	лазерна терапія
72.	<i>laser-assisted liposuction</i>	лазерна ліпосакція
73.	<i>led light therapy</i>	світлодіодна терапія
74.	<i>light therapy</i>	світлотерапія
75.	<i>lip augmentation</i>	збільшення губ
76.	<i>lip fillers</i>	філери для губ
77.	<i>lip shaping</i>	надавати форму губам
78.	<i>liposuction</i>	ліпосакція
79.	<i>lump or bump removal</i>	видалення шишки
80.	<i>malar augmentation</i>	корекція вилиць філерами
81.	<i>melanoma</i>	меланома
82.	<i>mittelschmerz</i>	середній біль (ступінь болю)
83.	<i>moisturizer</i>	зволожувальний крем
84.	<i>moisturizing</i>	зволоження
85.	<i>mole removal</i>	видалення родимки
86.	<i>mul-gwang</i>	образ вологої шкіри після душу
87.	<i>naevus</i>	папула
88.	<i>nasolabial fold</i>	носогубна складка
89.	<i>nitroglycerin</i>	нітрогліцерин
90.	<i>nonkeratinized</i>	без кератину
91.	<i>nose job</i>	ринопластика (неформальний вираз)
92.	<i>overvolumization</i>	надлишковий об'єм
93.	<i>papule</i>	папула
94.	<i>photodamage</i>	фото старіння
95.	<i>polyacrylamide (PA)</i>	поліакриламід
96.	<i>polymethyl methacrylate (PMMA)</i>	поліметилметакрилат
97.	<i>pore</i>	пора
98.	<i>post-procedure</i>	постпроцедура
99.	<i>prescription skincare</i>	спеціально підібраний догляд за шкірою
100.	<i>pre-treatment</i>	перед процедурою
101.	<i>primer</i>	праймер
102.	<i>PUVA (puva therapy)</i>	ПУВА терапія
103.	<i>re-activation</i>	реактивація
104.	<i>rejuvenation</i>	омолодження
105.	<i>rhinoplasty</i>	ринопластика
106.	<i>scar</i>	шрам
107.	<i>sclerotherapy</i>	склеротерапія
108.	<i>sebum discharge</i>	виділення шкірного сала
109.	<i>skin resurfacing</i>	шліфування шкіри

110.	<i>skin tags</i>	невеликий типово доброякісний наріст на шкірі, особливо на повіках, шиї
111.	<i>sodium lauryl sulfate (SLS)</i>	лаурилсульфат натрію
112.	<i>SPF (sun protection factor)</i>	СПФ (фактор захисту від сонця)
113.	<i>spider veins</i>	телеангіектазія («судинні зірочки» як на ногах або на обличчі)
114.	<i>stretch marks</i>	розтяжки
115.	<i>toner</i>	тонер
116.	<i>transplantation</i>	пересадка
117.	<i>treatment</i>	процедура
118.	<i>varicose vein</i>	варикоз
119.	<i>varicose vein removal</i>	видалення варикозу
120.	<i>witch hazel</i>	гамамеліс
121.	<i>CA (cosmetic acupuncture)</i>	косметична акупунктура

Додаток Є

Німецько-український глосарій ключових термінів косметології та естетичної медицини

Термін		Переклад
1.	<i>Aminosäuren</i>	амінокислоти
2.	<i>Anti-Akne-Peeling</i>	пілінг проти акне
3.	<i>Antioxidans</i>	антиоксидант
4.	<i>Anti-Rauch-Behandlung</i>	лікування наслідків куріння
5.	<i>Anti-Rötung</i>	анти-еритема
6.	<i>Anti-Schwellungen</i>	проти набряків
7.	<i>Aufhellung</i>	освітлення шкіри
8.	<i>Augenbrauen-Laminierung</i>	ламінування брів
9.	<i>Augenbrauenlifting</i>	ліфтинг брів
10.	<i>Augenlidstraffung</i>	підтяжка повік
11.	<i>Augenring-Entferner</i>	засіб від темних кіл
12.	<i>Blutgerinnungsstörung</i>	порушення згортання крові
13.	<i>Blutplättchen-Plasma</i>	плазма з тромбоцитами
14.	<i>Couperose-Behandlung</i>	лікування куперозу
15.	<i>Dermabrasion</i>	дермабразія
16.	<i>Dermaplaning</i>	дермапланінг
17.	<i>Enzympeeling</i>	ензимний пілінг
18.	<i>Ergotherapie</i>	терапія зайнятості
19.	<i>Faltenauffüllung</i>	заповнення зморшок
20.	<i>Faltenbehandlung</i>	лікування зморшок
21.	<i>Faltenreduzierer</i>	зменшення зморшок
22.	<i>Faltenunterspritzung</i>	процедура заповнення зморшок
23.	<i>Fettabbau</i>	розщеплення жиру
24.	<i>Feuchtigkeitspflege</i>	зволожуючий догляд за шкірою
25.	<i>Gesichtsdampfbad</i>	парова ванна для обличчя
26.	<i>HA (Hyaluronsäure)</i>	гіалуронова кислота
27.	<i>Haarausfallbehandlung</i>	лікування випадіння волосся
28.	<i>Haarfollikel</i>	волосяний фолікул
29.	<i>Haarfollikel</i>	волосяний фолікул
30.	<i>Haartransplantation</i>	пересадка волосся
31.	<i>Haarwuchsverstärker</i>	стимулятор росту волосся
32.	<i>Hautabschuppung</i>	лушення шкіри
33.	<i>Hautberuhiger</i>	заспокійливий засіб для шкіри
34.	<i>Hautelastizität</i>	еластичність шкіри
35.	<i>Hauttonangleichung</i>	вирівнювання тону шкіри
36.	<i>Hautverjüngung</i>	омолодження шкіри
37.	<i>Hydrolat</i>	гідролат

38.	<i>Kaltplasma-Therapie</i>	терапія холодною плазмою
39.	<i>Kollagenstimulation</i>	стимуляція колагену
40.	<i>Kryolipolyse</i>	кріоліполіз
41.	<i>Kühlungsbehandlung</i>	кріотерапія
42.	<i>Laserbehandlung</i>	лазерне лікування
43.	<i>Mesotherapie</i>	мезотерапія
44.	<i>Mikrodermabrasion</i>	мікродермабразія
45.	<i>Mikronadelung</i>	мікроголковий ліфтинг
46.	<i>Mikroneedling</i>	мікронідлінг
47.	<i>Mikropigmentierung</i>	мікропігментація
48.	<i>Mundwinkelstraffung</i>	підтяжка куточків рота
49.	<i>Narbenkorrektur</i>	корекція шрамів
50.	<i>Nasenmodellierung</i>	моделювання носа
51.	<i>Ozontherapie</i>	озонотерапія
52.	<i>Physiotherapie</i>	фізіотерапія
53.	<i>Pigmentfleckenentfernung</i>	видалення пігментних плям
54.	<i>Pigmentstörungen</i>	порушення пігментації
55.	<i>Plasma-Lifting</i>	плазмоліфтинг
56.	<i>Plasmatherapie</i>	плазмотерапія
57.	<i>Röntgenaufnahme</i>	рентген-знімок
58.	<i>Rosacea-Behandlung</i>	лікування розацеа
59.	<i>Schmerzfreie Haarentfernung</i>	безболісна епіляція
60.	<i>Schmerzmittel</i>	знеболювальний засіб
61.	<i>Straffung</i>	підтяжка шкіри
62.	<i>Tiefenreinigung</i>	глибоке очищення шкіри
63.	<i>UV – Ultraviolettstrahlung</i>	ультрафіолетове випромінювання
64.	<i>Wachsenthaarung</i>	воскова епіляція
65.	<i>Wärmebehandlung</i>	термотерапія
66.	<i>Wimpernverlängerung</i>	нарощення вій
67.	<i>Zellregeneration</i>	регенерація клітин